

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Četnik IX.

Celovec, petek, 2. april 1954

Štev. 13 (623)

Kdo je zmagal?

Brez dvoma je poraz v bitki za slehernega neprijetna stvar. Dvakrat neprijetna seveda za tistega, ki se smatra za vzvišenega nad ljudstvom in zaradi tega ne more ali pa noče razumeti pravega razpoloženja ljudstva. Zato je za nas pač dobro razumljivo, zakaj je vodstvo KDS tolikokrat v tako silnih težavah, če je treba zavzeti v važnih vprašanjih jasno stališče. Brez dvoma je bilo zato težko dopovedati našim ljudem pred volitvami, da naj gredo skupaj s šovinistično-klerikalno nemško reakcijo na občinske volitve, ki da je svetovno-nazorno najbližja KDS-u. To so mogli dopovedati le svojim najzvestejšim, drugače pa so se morali sprizniti s krajevno nastalimi skupinami.

Po volitvah seveda so vse te skupine — skupine KDS! K temu sta jim že prej pripomogli „Kleine Zeitung“ in „Salzburger Nachrichten“.

Ce pa je morda še kdo dvomil v povezavo KDS-a s šovinistično-klerikalno reakcijo, temu je postala ta resnica jasna v zadnjem uvodniku „Našega tednika-Kronike“ pod naslovom „DF je zmagala“. Tam poskuša dokazovati dozdevni poraz DF na rezultatih v Slovenjem Plajberku, v Belu, v Selah, na Ledenicah in v Zvabeku. V vseh teh občinah namreč ni uspelo prepričati pristašev KDS, da je treba postaviti liste na široki demokratični osnovi, če naj pridejo domačini do veljave, da pa v to demokratično širino ni mogoče sprejeti pristašev združene OeVP-VdU, ki sta se združili v prvi vrsti proti nevarnosti „slovenizacije“ in v to svrhu zlorabljali pojma o „Heimattreue“ in „Kärntner-treue“.

Kakor sedaj po silnih zagovorih KDS-ovskega glasila vse kaže, v teh občinah po prizadevanju KDS-a njegovi pristaši niso hoteli na liste demokratične širine, temveč so se raje odločili za skupen nastop z nemško-šovinistično-klerikalno reakcijo ali, kjer ta generalna linija ni uspela, za samostojen nastop. To so dejstva, ki jih zadnji tednik jasno priznava.

Ostanimo torej pri teh občinah in vprašajmo, kdo je zmagal?

V Slovenjem Plajberku je dobila lista demokratične širine pod imenom Lista kmetov in delavcev 37 glasov in 1 mandat, KDS pa 16 glasov in nobenega mandata. V Belu je dobila Lista kmetov in delavcev 91 glasov in 1 mandat, KDS-ovci pa so pripomogli na skupni listi OeVP-VdU-KDS OeVP-ju in grofu Thurnu do mandatov, medtem ko je VdU-jevec postal namestnik tako imenovanega slovenskega odbornika. Podobno se je zgodilo v Ledenicah, medtem ko so dobili v Selah socialisti, katerih listo so volili predvsem napredni Slovenci, 267 glasov in 7 mandatov, KDS pa le 156 glasov in 4 mandate, v Zvabeku pa socialisti 87 glasov in 3 mandate, KDS pa le 15 glasov in nobenega mandata. Tako so torej dejstva; in primeri, ki jih navaja Tednik-Kronika, torej stodoletno potrjujejo zmago DF, če pri tem še upoštevamo, da je v Ledenicah in v Belu združena reakcija s skupnim nastopom hotela prepričati socialističnega župana.

Kdo je torej v teh občinah zmagal, DF ali KDS? Da — kdor drugemu jamo koplje, sam noter pade!

Pa ob tej priložnosti še to: nikdar nismo pisali o zmagi DF, temveč o tem, da je naše ljudstvo razumelo smernice DF in šlo po poti demokratičnega združevanja proti šovinistično-klerikalni reakciji ali samostojno ali v povezavi z avstrijsko socialistično stranko. V tem smislu je DF brez dvoma zmagala in to ne samo v teh občinah, temveč v večini občin dvojezičnega ozemlja. Le mimogrede bodi povedano, da v Slovenjem Plajberku in v Belu listi kmetov in delavcev nista nič bolj in nič manj DF-ovski kakor so to Liste kmetov in delavcev in razne gospodarske in imenske liste pri Zilji, na Gurah, v Rožu in v Podjunu. Vse te liste so nasprotno domače liste demokratične širine in da je tu DF pokazala najbolj možno širino sploh so najboljši dokaz kandidati, ki jih skuša sedaj prikazati KDS za svoje. Kako so ti KDS-ovski, samo nekaj primerov: V Hodišah so rešili prvega kandidata na skupnem sestanku le DF-ovci, medtem ko so ga KDS-ovci hoteli na vsak način potisniti nazaj; v Logi vesi je kandidat, katerega edinega je KDS v svojem časopisu podprla, član Pokrajinskega odbora DFDL, medtem ko tistega, ki so ga krajevni zastopniki postavili kot predstavnika KDS na listo, vodstvo KDS-a očitno niti ne pozna; na Blatu je s pomočjo socialistov postal župan Mirko Kumer, p. d. Črčej, ki kor DF-ovec za dr. Tischlerja ni bil sprejemljiv za kandidata v Deželno kmetijsko zbornico in ga domači kaplan kot „komunista“ ni dovolil vabiti na ustanovni zbor Katoliškega prosvetnega

Novi človek je cilj naše kulturno-prosvetne dejavnosti!

Iz referata predsednika SPZ dr. Francija Zwittera na občnem zboru Slovenske prosvetne zveze

»Ko so pred pol-stoletjem naši predniki pričeli ustanavljati izobraževalna društva in s tem z organizirano prosveto, to ni bilo le delo posameznikov, kar se vedno spet zlonamerno poudarja, temveč je to bila odločna zahteva naših ljudskih množic za zagotovitev narodnega obstoja in za čim večji kulturni napredek. V kolikor so nekateri voditelji iskreno razumeli to revolucionarno zahtevo našega ljudstva, so postali vodniki na čelu kulturno-prosvetnega gibanja in usmerjevalci narodnega življenja, v kolikor pa so se drugi le po nujnosti iz strahu za svoje položaje vključili v ta silni tok in v široko ljudsko gibanje vnesli svojo svetovnonazorno ožino, so postali v resnici le zaviralci in zvodniki naše kulturne prosvete. Točna analiza polstoletne zgodovine naše organizirane prosvete te ugotovitve stoddostno potrjuje.«

Po tem uvodu je govornik prikazal zgodovino naše ljudske prosvete posebno od leta 1930 dalje in nadaljeval:

»Smatral sem za potrebno, da danes na tem zgodovinskem občnem zboru naše osrednje kulturne organizacije spregovorimo o našem gledanju na novo ustanovljeno Krščansko kulturno zvezo ali Christliches Bildungswerk.

Ko so gospodje pri NskS najprej z ustanovitvijo lastne politične organizacije cepili dotlej enotne slovenske politične vrste in nato s samovoljno polastitvijo imena dotlej skupne Kmečko-gospodarske zveze poskusili zadati naši kmečko-gospodarski organizaciji smrtni udarec, so sedaj z ustanovitvijo tudi posebne Krščanske kulturne centrale hoteli razbiti še zadnjo skupno organizacijo in s tem razbiti še zadnji most medsebojnega razumevanja vsaj v narodno-kulturnih vprašanjih. Niso uspeli niti ne bodo uspeli! Prav današnja sprejemba naših pravil, kjer smo opustili sleherni svetovno-nazorno usmeritev in zanjeli le vsemu našem ljudstvu skupne kulturno-prosvetne težnje, ponovno potrjuje, da je v naši osrednji kulturni organizaciji prostora dovolj za vsakega našega človeka ne glede na svetovno-nazorno gledanje in to ne samo prostora za članstvo, temveč prostora za vsestransko kulturno-prosvetno uveljavljanje.

Edino, kar od slehernega člana zahtevamo, je priznanje h kulturni enotnosti vsega slovenskega naroda in k pridobitvam narodnoosvobodilne borbe slovenskega ljudstva.

To pa je nedotakljiva zahteva, kajti kdor se ne čuti več kot del slovenskega naroda in odklanja kulturno povezavo s kulturo narodne celote in kdor zanika najveličastnejšo borbo našega ljudstva za obstoj — ta se ne more več imenovati Slovenca, ta ni več Slovenec!

Naše delo pa mora slej ko prej sloneti na teh dveh činiteljih: Slovenska kultura je samo ena, vzrasla v dolgih stoletjih v neprekinjeni rasti iz dobe v dobo, ki vsaka, tudi in še prav posebno doba junaške narodno-osvobodilne borbe, ji je dala svoj pečat! Ne z zlatimi, s krvavimi črkami je pisana knjiga slovenske kulture, je zapisal že veliki videc Ivan Cankar.

Največja pridobitev NOB pa je novi slovenski človek! Ne človek s čutom manjvrednosti, hlapčevsko vdanostjo in privzgojenim uklonjevanjem, temveč odločen samozavesten človek brez duhovnega in političnega pokroviteljstva. Ta novi človek pa je cilj naše kulturno-prosvetne dejavnosti! Že je vstal in vstaja iz dneva v dan kot pred polstoletjem, ko so naši predniki pričeli z organizirano kulturno prosveto.«

V nadaljevanju je pokazal na konkretnih naloge kulturne prosvete, govoril o šoskem vprašanju in končal:

»Naloge so veličastne in velike! Dajmo, stopimo združeni na delo za naš jezik, za našo mladino, za napredek naše kulture. V najtesnejši kulturni povezavi z narodno celoto smo močni dovolj, da bomo uspeli in vzdržali!

Še nekaj je, kar ob koncu ne bi rad prezrl, da poudarim: Naša usoda je predvsem v naših rokah, pa tudi v rokah odločujočih avstrijskih činiteljev. Čeprav le-ti v veliki večini nimajo razumevanja za naše težnje, so le vidni znaki novega mišljenja. Ne mislim pri tem na skromne, prej omenjene subvencije, ne, pač pa čutim potrebo da se kljamj oni človečanski miselnosti, ki je vodila preprostega nemškega delavca, da je zahteval za svoje otroke tudi pouk slovenščine, ker živi med našim ljudstvom; mislim na odločno zagovarjanje dvojezičnega šolstva tudi odločujočih deželnih činiteljev posebno v času kampanje za občinske volitve. To je pravi socialistični duh nacionalne strpnosti, ki želimo, da bi zavlada povsod, posebno pa pri nas na Koroškem v dobro dežele in obeh narodov sosedov.«

Občni zbor Slovenske prosvetne zveze

V prekrasni modri dvorani celovškega Doma glasbe so se v četrtek preteklega tedna zbrali zastopniki posameznih v SPZ vključenih prosvetnih društev in odborniki SPZ, da kot delegati sodelujejo in soodločajo na občnem zboru naše najvišje kulturno-prosvetne predstavnice Slovenske prosvetne zveze. Navzočnost nad 85 odstotkov po posameznih društvi izvoljenih delegatov je najlepše potrdilo, da se prosvetni delavci širom naših krajev vključeni v Slovenska prosvetna društva zavestno priznavajo h kulturni enotnosti vsega slovenskega naroda, katerega je glavna smernica naše prosvetne organizacije. Isto je potrdil tudi živahni potek občnega zboru, ki ga je začel predsednik dr. Franci Zwitter, ko je najprej pozdravil navzoče goste, med njimi zastopnika Slovensko-hrvaške prosvetne zveze iz Trsta, načelnika oddelka za ljudsko prosveto Sedmaka, nadalje predsednika Demokratične fronte dr. Petka, predsednico Zveze slovenskih žena Olipicevo, predsednika Zveze slovenskih za drug Lapuša, predsednika Zveze slovenskih izseljencev Gröblacherja, zastopnika slovenske sekcije celovškega radia Hartmana in vse ostale goste in delegate. Prečital je tudi sporočilo Ljudske prosvete Slovenije in Zveze slovenskih prosvetnih društev iz Gorice, ki nista mogli poslati svojih zastopnikov in sta občnemu zboru želeli popoln uspeh.

Iz poročila, ki ga je podal tajnik ing. Tonči Schlapper, je bilo razvidno vse obširno in vsestransko delovanje Slovenske prosvetne zveze, usmerjeno v to, da se med našim ljudstvom in v naših krajevnih prosvetnih društvih utrdi spoznanje o najširšem pojmovanju naše kul-

turno-prosvetne dejavnosti, katerega najširše združuje vsa plemenita dela vseh svobodnih misli, vseh po duhu svobodnih ljudi. Za uresničevanje kulturno-prosvetnih težav naših društev je SPZ stavila na razpolago vsa sredstva, ki so ji stala na razpolago in tako ustvarila v naših krajih močno in enotno prosvetno organizacijo, v katero stavi vse svoje zaupanje slovenske ljudske prosvete željno prebivalstvo, kar najbolj zgornjo dokazuje dejstvo, da je od vseh številnih v SPZ včlanjenih društev le eno samo nasledlo protinarodnemu stremljenju gotovih krogov, ki z neko „miselno obnovo prosvetnega življenja“ skušajo razdvojiti enotne vrste slovenskih prosvetnih delavcev na Koroškem.

Poseben poudarek je dalo poročilo prizadevanjem SPZ pri vzpostavitvi in razvoju kulturno-umetniškega sodelovanja med koroškimi Slovenci in celokupnim slovenskim narodom, kateremu so pozneje sledili vedno bolj živahni kulturno-prosvetni stiki med Koroško in Slovenijo ter Avstrijo in Jugoslavijo, od vsega početka usmerjeni v to, da odigrajo svojo zgodovinsko nalogo v naporih za prijateljsko zблиžanje dveh narodov in dveh držav. Tajnik SPZ je kratko omenil posamezna gostovanja raznih pevskih zborov, ljubljanske Opere in Drame ter številnih drugih kulturno-prosvetnih skupin, ki so nam prinesle vsakokrat nepozabljive kulturne užitke. Prav tako pa je navedel tudi gostovanja naših društev v raznih krajih Slovenije in v Gorici, ki so „podkrepila odločno hotenje, da koroški Slovenci

(Nadaljevanje na 2. strani)

društva; celo na listo „Krščanske stranke“ so v Bistrici v Rožu kandidirali na prvem mestu p. d. Ucarja, katerega kandidaturu je dr. Tischler pri občinskih volitvah leta 1950 absolutno odklanjal in se močno prizadeval, da bi za to pridobil bolj blizu stoječega „uglednejšega“ človeka na Mačah, ki pa je raje že tedaj šel kar v OeVP brez Tischlerjevega posredovanja, na drugo mesto pa so kandidirali partizana, ki se tudi danes še nikakor ni odrekel idealom NOB; takih primerov bi navedli lahko še in še; in še to bi omenili, da so tisti na Bistrici pri Pliberku, ki so baje povedali tako pravilne „resnice“ sekretarju DF, ko se je trudil za čim večjo širino pri občinskih volitvah, pač raje glasovali za OeVP-jevskega župana, medtem ko so tisti, ki so pri tem razgovoru stali poleg, pri volitvi župana že razumeli DF-linijo ter podprli raje in s tem omogočili izvolitev socialističnega kandidata, ki je poleg tega zaveden Slovenec. Pa še v Globasnici so tudi KDS-ovci prav pri teh volitvah docela spoznali vso zahrbtno igro KDS-ovskega vodstva v Celovcu, ko so doživeli, da so najbolj izraziti pristaši dr. Tischlerja, katere le-ta ob vsakem svojem bivanju v Globasnici posebno počasti s svojim obiskom in s svojim prenočevanjem pri njih, celo proti KDS javno propagi-

rali za OeVP in s tem očitno za dejansko linijo svojega osebnega prijatelja. Podobne stvari so doživeli naši ljudje tudi v Hodišah in Škoficah ter v občini Bekstani, kjer Tednik s posebno naslado ugotavlja, „da se je DF uračunala“. V resnici pa so se uračunali le oni, ko so svojim pristašem onemogeli mandat.

Ob teh doživetjih in ugotovitvah novoizvoljenim občinskim odbornikom ni bilo več težko odločiti se pri županskih volitvah skoro vepovsod za socialistične župane proti reakcionarnim kandidatom, čeprav dr. Tischler, po tem razpoloženju prisiljen, da se pogovarja tudi z „za vso gonjo proti dvojezičnemu šolstvu odgovornim“ Wedenigom in drugimi predstavniki „enako šovinistične SPÖ“, v pisnih najbolj svojih še vedno ni upal dati konkretnega jasnega navodila za podporo, temveč jim daje tozadevno „svobodo“. Kaj to pomeni, so pokazali njegovi najbolj vncti pristaši v Svetni vesi in na Bistrici pri Pliberku, kjer so volili kandidata OeVP in VdU, kakor tudi Naš tednik-Kronika izraža veselje nad dejstvom, da ima v Zvabeku „OeVP za naprej župana“.

To so ugotovitve, ki jih ne delamo mi v uradništvu, temveč jih delajo naši ljudje zunaj po

vaseh in to ne le DF-ovci, temveč do nedavno še izraziti pristaši KDS-a.

Na koncu še besedo k raznim listam demokratične širine po naših občinah. To nikakor niso liste „nacionalne slovenske opredelitve“, kakor jih „Naš tednik-Kronika“ nemškimi šovinistom na ljubo rad prikazuje, temveč so to domače liste, ki so vzele v svoj program predvsem kulturno-gospodarsko problematiko svojih krajev. Postavljanje, da so to „slovenske“ liste, je nepravilno in se od „Našega tednika-Kronike“ postavlja le v službi nemške šovinistično-klerikalne reakcije, da bi lahko pokazala „minimalno“ število koroških Slovencev, na katere se ni treba več ozirati. Za nas je jasno, da je mnogo, mnogo zavednih Slovencev volilo tudi druge stranke, pred vsem socialistično, kar priznava celo „Naš tednik-Kronika“, ko napada DF zaradi izgube številnih glasov po posameznih občinah. Koroški Slovenci pod vodstvom DF odklanjajo šovinizem in zgolj nacionalne parole in se vedno bolj vključujejo v sile, ki so za napredek in za mirno sožitje obeh narodov v deželi in preko meja. Te volitve so to dejstvo ponovno potrdile in s tem pravilnost politike Demokratične fronte.

Občni zbor Slovenske prosvetne zveze

(Nadaljevanje s 1. strani)

nočejo in vsled svojih krvnih in duševnih vezi nikoli ne morejo pretrgati vezi, ki so jih vezala skozi sto in stoletja z brati odstran gora v nerazdružljivo kulturno enoto.

Poleg drugih uspehov je v poročilu omenil tudi letošnji Slovenski ples s prelepim kulturnim sporedom, nadalje mogočne nastope združenih pevskih zborov SPZ na naših centralnih prireditvah, prav tako tudi uprizoritve naše najbolj priljubljene igre „Miklova Zala“ na zgodovinskih tleh v Svatnah, ki so vsakokrat privabile na tisoče gledalcev iz vseh delov južne Koroške, govoril je o slovenskih filmih, ki jih je SPZ predvajala v raznih kinodvoranah, o slovenskih radiooddajah, o prvi slovenski knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu, kakor tudi o centralni študijski knjižnici ter o krajevnih društvenih knjižnicah, o vsakoletnem knjižnem daru in mnogih drugih uspešnih akcijah SPZ. Spregovoril je tudi o raznih težavah in ovirah, ki jih je SPZ morala premostiti, omenil je razbijaško početje tistih gospodov, ki bi hoteli s pomočjo v staro preživelo narodno solzavost usmerjene prosvete ribariti v kalnem za svojimi političnimi cilji, potem pa zaključil:

»Naša prosvetna organizacija zaradi takih nakan ne bo vznemirjena. Še manj pa se bodo omajali temelji, na katerih je zgrajena stavba slovenske kulture, ki je samo ena, izvirajoča iz davne preteklosti, napolnjena z bojem tisočletja in usmerjena v boljšo bodočnost z množico milijonov delovnih ljudi, ki si želijo novih, lepših dni, katerim gredo nasproti z jasnim čelom in dvignjeno glavo.«

V diskusiji so spregovorili stari in mladi, požrtvovalni in preizkušeni prosvetasi iz Zilje, iz Roža, z Gur ter iz Podjune in vsi kot eden poudarili potrebo po čim bolj živahnem prosvetnem delovanju na vasi, potrebo po ohranitvi slovenskega jezika na naši vasi, po vzgoji slovenskega duha v naših družinah, posebno pri mladem naraščanju. Zlasti je ob tej priložnosti prišlo do izraza pomanjkanje ustrežajočih prosvetnih dvoran, ki v mnogih krajih hromi in otežkoča prosvetno udejstvovanje, in zastopniki številnih društev so izrazili upanje, da bo s pomočjo Slovenske prosvetne zveze uspelo tudi v njihovem kraju ustvariti pogoje za čim širši razmah prave ljudske prosvete. V splošno navdušenje je predsednik Zveze slovenskih zadrug Lapuš obljubil, da bo zadruga organizacija pri gradnji zadrug domov v čim večji meri upoštevala tudi potrebe prosvetašev. Govora je bilo tudi o tistih, ki sma-

trajo sodelovanje v naših prosvetnih društvih za nemogoče in ugotovljeno je bilo, da „tukaj ne gre za skupnost za vsako ceno, ker zavedati se moramo, da sta dve smeri: eni nam hočejo vsiliti spet tisti jarem, pod katerim smo ječali stoletja, drugi pa hočejo kazati pot v lepše in boljše življenje. Smo za enotnost, prav tako pa smo tudi za napredek, ker drugače postane kultura in prosveta le farza“.

Po zaključeni diskusiji je dr. Franci Zwitter predlagal občenemu zboru spremembo odnosno obnovo pravil SPZ, ker so — kakor je poudaril — postale naloge Slovenske prosvetne zveze mnogo širše in zato tudi pravila, sprejeta leta 1934 v času Dolfusove diktature, ne morejo več odgovarjati današnjim zahtevam. Delegati so soglasno glasovali za nova pravila, ki ne vsebujejo več nobene svetovnonazorne zožitve in nudijo možnost sodelovanja v SPZ in njenih društvi slehernemu, ki hoče iskreno in pošteno delati za slovensko prosveto na Koroškem.

Občni zbor je nato izvolil novi upravni in nadzorni odbor Slovenske prosvetne zveze; za predsednika je bil ponovno izvoljen dr. Franci Zwitter, mesto tajnika pa je prevzel mladi prosvetaš iz Loge vasi Stanko Černic. Tudi ostali člani obeh odborov so požrtvovalni prosvetni delavci, ki bodo, kakor je v njih-

Južnokoroška semenarska zadruga je mejnik v naši kmečki samopomoči

V četrtek 25. marca se je vršil v Celovcu občni zbor Južnokoroške semenarske zadruge, najmlajše naše zadrugne ustanove. Ker je proizvodnja semenja najnaprednejša oblika kmetijske dejavnosti, so se na tem občnem zboru zbrali najdalekovidnejši kmetovalci, člani te zadruge, da pregledajo rezultate lanskega leta in da dobijo smernice za tekoče leto.

Iz poročila upravnega in nadzornega odbora ter smernic za delo v letu 1954 in pripomb zastopnika Zveze slovenskih zadrug, ki so se v okviru naše zadrugne problematike nanašale na semenarsko zadrugo in nužnost, da čimprej zadosti vsem potrebam po kvalitnem in našim prilikam odgovarjajočem semenju, je bilo razvidno, da se na pobudo Slovenske kmečke zveze in Zveze slovenskih zadrug razvija in raste nova zadruga dejavnost, ki že

vem imenu obljubil predsednik, z vsemi silami delati za doseg namenov in ciljev SPZ.

Po volitvah je — navdušeno pozdravljen — spregovoril zastopnik iz Trsta in nakazal položaj Slovencev na Tržaškem, ki se prav tako kot pri nas na Koroškem borijo proti potujčevanju in zapostavljanju. Dejal je, da jim je 25 let fašističnega jarma zasekalo tako globoke rane, da še danes ne morejo svobodno zadihati. Med drugim je poudaril: Vi gradite domove, mi jih že imamo, toda uporabljajo jih drugi, Italijani, ki pa nočejo priznati, da so nam jih ukradli.

Predsednik dr. Franci Zwitter je nato podal smernice za bodoče delo v SPZ in prinašamo izvlečke iz njegovega referata na drugem mestu. Za zaključek občnega zbora pa so udeleženci imeli možnost, da so si ogledali slovenska kulturna filma „Slovenski kulturni spomeniki na Koroškem“ in „Miklova Zala“, ki jo je ekipa Triglav-filma iz Ljubljane leta 1951 snemala v Svatnah in St. Jakobu, ter mladinski film „Kekec“, kateri je na mednarodnem festivalu v Benetkah prejel prvo nagrado.

Polni novega duha in veselja do prosvetnega dela so se delegati vrnili v svoja društva, da na podlagi smernic občnega zbora nadaljujejo kulturno-umetniško delovanje v korist vsega slovenskega ljudstva na Koroškem.

pomembno posega v področje produktivnega združništva in v organizacijo kmetijske proizvodnje kot dveh odločilnih faktorjev za bodočnost našega kmečkega ljudstva.

Na visokem družbenogospodarskem in strokovnem nivoju postavljena razpravljanja so pokazala, da je ta komaj dve leti stara zadruga dosegla pomemben uspeh v tem, da je združila v svoji sredi že 84 naših kmetov, pri katerih je v preteklem letu otipljivo skrbelo za povečanje in zboljšanje proizvodnje semenja, za njihov strokovni dvig, za olajšavo dela potom tehničnih pripomočkov in za njihovo gospodarsko trdnost v zadrugi.

Ob vseh težavah, na katere naleti pri iskanju zavestnih semenarjev in pri konkurenčnih ustanovah, zadruga uspešno prebija obroč, ki je stiskal naše kraje v zaostalost in čedalje nižji življenjski standard. Dosedanja dejavnost zadruge, ki je bila v proizvodnji semenskega krompirja, prehaja že na oskrbo našega kmetijstva s potrebnim semenjem žitaric, pese, trav in detelj. Vedno več kmetovalcev spoznava pridobitve, ki mu jih ta vrsta kmetijsko-strokovne in -zadrugne dejavnosti obeta in to je najboljši jamstvo, da postaja zadruga močan činitelj na poti preobrazbe našega kmetijstva.

Avstrija in Jugoslavija za okrepitev gospodarskega sodelovanja

Na Dunaju so bili prejšnji teden razgovori med predstavniki jugoslovanske zvezne zbornice za zunanjo trgovino in avstrijske zvezne zbornice za obrtno gospodarstvo. Sporazumeli so se, da bodo ustanovili v okviru avstrijske trgovinske zbornice na Dunaju poseben odbor za Jugoslavijo, v okviru jugoslovanske zbornice za zunanjo trgovino v Beogradu pa poseben odbor za Avstrijo. Oba posebna odbora se bosta sestala v doglednem času na skupno posvetovanje ter proučila možnosti za nadaljnjo poglobitev medsebojnih gospodarskih odnosov.

Avstrijski trgovinski odposlanec v Beogradu dr. Kraus, ki je prisostvoval dunajskim razgovorom, je izjavil, da se avstrijski gospodarstveniki živahno zanimajo za širšo in učinkovito trgovinsko zamenjavo z Jugoslavijo. Po njihovi cenzitvi bi mogla zamenjava doseči visoko stopnjo, če bi jugoslovanska podjetja povečala svoj izvoz. V Avstriji se zelo zanimajo tudi za skupno produkcijo jugoslovanskih in avstrijskih podjetij. Na posvetovanju z avstrijskimi gospodarstveniki je bilo govora tudi o sodelovanju jugoslovanskih in avstrijskih podjetij na tretjem tržišču.

V zvezi z dunajskimi razgovori med avstrijskimi in jugoslovanskimi gospodarstveniki kritizira socialistična »Die Neue Zeit« odgovorne koroške gospodarske kroge, da pri prizadevanjih za povečanje izvoza avstrijskih izdelkov v Jugoslavijo ne igrajo skoro nobene vloge, dočim se

Jugoslovanski otroci padlih partizanov na počitnice v Anglijo

Na podlagi sporazuma med Zvezo borcev Jugoslavije in Mednarodno organizacijo za pomoč otrokom bo šla letos poleti večja skupina jugoslovanskih otrok padlih partizanov in žrtev fašističnega nasilja na počitnice v Anglijo v okolico Londona. Vse stroške potovanja in vso oskrbo bo prevzela Mednarodna organizacija za pomoč otrokom.

trgovski krogi na Štajerskem zelo prizadevajo za trgovanje z Jugoslavijo. List ugotavlja, da odgovorni koroški gospodarski krogi raje dopuščajo, da se še nadalje bohoti gospodarstvu škodljivi šovinizem.

VZHODNA NEMČIJA — odslej suverena država?

V soboto minulega tedna je bila v tisku objavljena vest, da bo Sovjetska zveza odslej navezala z »Nemško demokratično republiko« (to je uradni naslov Vzhodne Nemčije) enake stike kot jih ima z vsemi suverenimi državami. V tozadevni sovjetski izjavi je rečeno, da bo Vzhodna Nemčija lahko sama, po lastni uvidevnosti odločala o vseh svojih notranjih in zunanje-političnih zadevah, zlasti še o svojem odnosu do Zapadne Nemčije. Sovjetski visoki komisar, ki je doslej nadzoroval vse delo vzhodnonemških državnih organov, se bo bavil le še z vprašanji, ki zadevajo zagotovitev varnosti in vzdrževanje odnosov s predstavniki zapadnih zasedbenih sil z ozirom na vsenemški problem in na nekdanje skupne zavezniške sklepe glede Nemčije. Dejstvo (vsaj navidezno), da je prenehalo sovjetsko nadzorstvo nad vzhodnonemško državo, pa so tamonjni oblastniki seveda lahko vzeli na znanje le pod zoževalnimi pogoji, kajti obvezati so se morali, da bodo izpolnjevali vse obveznosti, ki jih jim je naložil tako imenovani Potsdamski sporazum, in one, ki so dane z dejansko nadaljnjo zasedbo. Sovjetske čete bodo namreč ostale na ozemlju vzhodne Nemčije, čeprav to nočejo več imenovati »za-

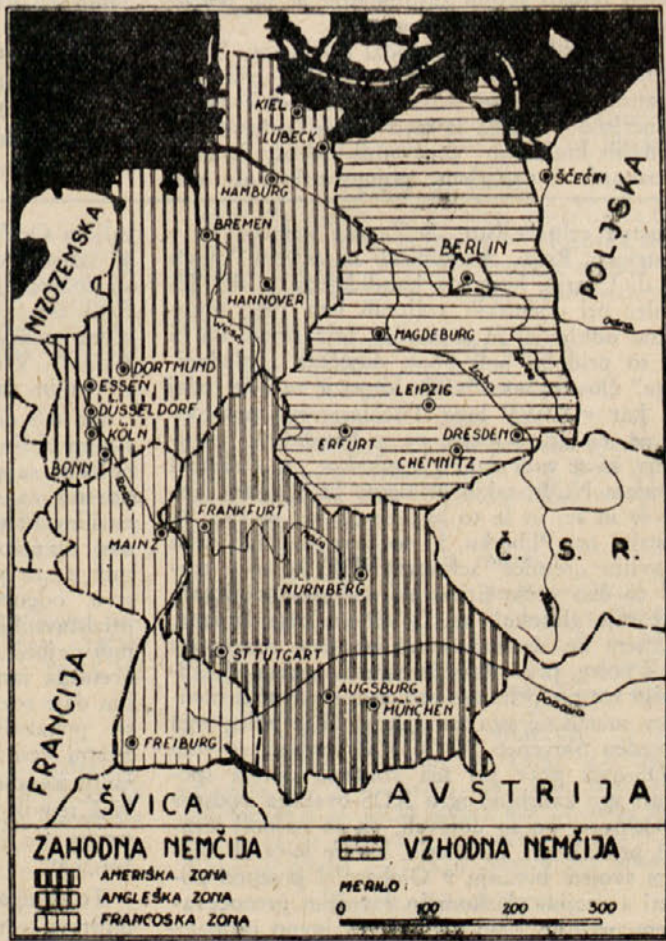
sedbo«. Potsdamski sporazum pa je danes že zastarel in želi njegovo izpolnitev samo še Sovjetska zveza — zapadne velesile ga že davno ne upošteva več.

Ukrep Sovjetske zveze torej ne pomeni mnogo, zlasti še, če pomislimo, kakšne

odnose le-ta vzdržuje s svojimi sateliti, ki jih prav tako smatra za suverene države. »Suverena država« Vzhodna Nemčija pa se bo sedaj v najboljšem primeru dvignila s položaja premagane in zasedene države v položaj sovjetskega satelita. Dejansko suverena država za-enkrat še nikakor ne bo.

Tako je »novi« položaj v vzhodni Nemčiji ocenila tudi svetovna javnost. Vendar pa je na zapadu in predvsem v zapadni Nemčiji sovjetski korak izzval določeno reakcijo. Ameriški visoki komisar za Nemčijo je že naslednji dan po objavi sovjetske izjave smatral za potrebno ugotoviti, da bo tudi zapadna Nemčija postala v doglednem času suverena država, da bo tudi tam moral prenehati veljati »zasedbeni statut«. Prav tako je to potrebo po prenehanju zasedbenega statuta v Zapadni Nemčiji podčrtal predstavnik »nemške stranke« dr. von Merkatz, ki je kritiziral svoječasnno povezavo generalne pogodbe zapadnih velesil z zapadno Nemčijo s pogodbo o evropski obrambni skupnosti, ki da je doslej onemogočala vzpostavitev suverenosti Zapadne Nemčije. Ugotovil je, da jo je prav zaradi tega sedaj Vzhodna Nemčija s sovjetskim ukrepom prehitela.

S sovjetsko izjavo, da bo Vzhodna Nemčija odslej sama lahko odločala o vseh svojih zadevah, tako na področju notranje kot zunanje politike, se dejansko na položaju Vzhodne Nemčije ni nič spremenilo. Nesporen pa je nek uspeh v tem, da je Sovjetska zveza spet enkrat prehitela zapadne velesile, ki glede Nemčije ne pridejo že dalj časa do enotnega stališča.



PO ŠIRNEM SVETU

Washington. — Jugoslovanski veleposlanik v Združenih državah Amerike Vladimir Popović je ob svojem poslovnem obisku izročil predsedniku ZDA Eisenhowerju kot darilo miniaturo spomenika, ki ga bo Jugoslavija podarila Združenim narodom.

Beograd. — Novo imenovani jugoslovanski veleposlanik v ZDA Leo Mates, ki bo zamenjal Vladimira Popovića, je minulo soboto odpotoval na svoje novo službeno mesto v Washington.

Ljubljana. — V petek minulega tedna je predsednik republike maršal Tito v spremstvu podpredsednika republike Edvarda Kardelja napravil kratek obisk Ljubljani. Prihajala sta z Brionov in isti dan zvečer odpotovala dalje v Beograd.

Karachi. — Na nedavnih volitvah v neki pokrajini Pakistana je vladna stranka Mohameda Alija doživela hud poraz. Opozicija v svojem zmagovalju sedaj zahteva razpust parlamenta in volitve v vsej državi. Svojo zahtevo podpira z napadi na vlado, češ da ameriška vojaška pomoč ogroža pakistansko neodvisnost. Predsednik pakistanske vlade Mohamed Ali je na to odgovoril, da ne pride v poštev, da bi tujinotam dovolili bivanje na pakistanskem ozemlju in prav tako ne ustanovitev tujih letalskih oporišč.

Po petih mesecih v Podravljah

Minulo nedeljo je bilo na kmetijski šoli v Podravljah zelo živahno, bolj živahno, kot pred pičlimi petimi meseci, ko je Slovenska kmečka zveza tam otvarjala in predajala šolo v varstvo učiteljskemu zboru. Povabilu gojencev in učiteljskega zbora na zaključno prireditev prvega tečaja v prvem letniku se je navzlic slabemu jutranjemu vremenu odzvalo izredno lepo število ljudi od Pliberka do Ziljske Bistrice.

Ta in oni je med potjo ugibal, kako neki bodo gojenci pokazali svoj učni uspeh. Toda lahko rečemo, da se je le redkokdo nadejal tega, kar je videl in doživel v dopoldanskih urah svojega bivanja v Podravljah. Ko je po intervjuju, ki ga je imel z učitelji in gojenci radio Celovec, povabil direktor šole agrarni svetnik France Vernik udeležence, med njimi predsednika društva kmetijskih inženjerjev in tehnikov Slovenije prof. ing. Jože Levstika in predstavnike urada za zvezo FLRJ v Celovcu v učilnico in otvoril zaključno prireditev, se je udeležencem predstavilo 17 visokorastlih, rdečeličnih in ponosnih fantov. V njihovem imenu sta pozdravila udeležence, med katerimi je bilo lepo število takih nemške narodnosti, Vladimir Prušnik v slovenskem in Mirko Kunčič v nemškem jeziku. V svojih kratkih zbranih govorih sta oba ugotovila, da jim je Podraveljska šola že v prvem tečaju nudila nepričakovano veliko kmetijskega znanja in da je bilo učenje zanje — zaradi tega, ker je bilo v njihovem materinem jeziku — razmeroma lahko. Povedala sta tudi, da na šoli niso zanemarjali nemškega jezika, ker so spoznali, da je obvladanje obeh jezikov osnovni predpogoj za dobro medsebojno razumevanje med narodoma, ki tukaj živita.

Ubrano in milo je nato zadonela iz mladih grl pesem »Domovina mili kraj«, nakar je Mihej Kap recitiral znano Prešernovo pesem v nemškem jeziku. Spet je zaorila pesem, to pot mehka koroška narodna »Pod hankičem postajava«. Komaj so zamrli zadnji akordi v viharnem ploskanju poslušalcev je že sledila reportaža iz slovenske literarne zgodovine, največje doživljaje za slovenskega udeleženca. Fantje niso samo govorili, temveč iz vsega srca doživljali razvoj slovenske pisane besede. Po Prešernovem odlomku iz Sonetnega venca in Gregorčičevi »Kmečki hiši« so naši fantje z vsem zanosom podali v zboru Aškerčev »Mi vstajamo« in Župančičevo »Mi gremo naprej«. Med ostalimi, s spretnimi dialogi povezanimi pesmimi omenimo Kajuhovo mehko »Bosa pojdiva, dekle, obsorej« in hrepenečo »Let ti soč...«. Ob koncu pa so visoko povzdignili Prešernove besede »Žive naj vsi narodi...« kot svojo močeno izpoved priznanja k sožitju in miru med narodi.

Ob pogledu, kako živo so fantje v svojem podajanju povezani s svojimi velikimi predniki, je v dvorani raslo navdušenje in se v obilo primerih zililo v solzah

veselja po razoranih obrazih naših očakov in rdečih licih naših deklet.

Uspelo prireditve je zaokrožila naravnost izborna podana pesem našega komponista Kernjaka »Jes pa moj gvažek«, v kateri so se mladi glasovi zilili v nepozabno harmonijo in ki je najlepše spričevalo za zborovodsko sposobnost učitelja petja na šoli Stanka Černica.

Ko je nato stopil pred ljudstvo v borbi za naše ideale osiveli predsednik šolskega odbora Slovenske kmečke zveze Lovro Kramer, je izpovedal mišljenje vseh navzočih, ko je dejal, da smo »še sedaj spoznali, kaj pomeni za naš življenj na Koroš-

kem šola, ki vzgaja našo kmečko mladino v naprednem narodnem duhu. Dokler bomo imeli tako mladino in tako kmetijsko šolo, nas ni treba biti strah za naš narodni obstoj« je ob viharnem ploskanju zaključil prireditev.

Po tej prireditvi sodeč in po sklepih konference učiteljskega zbora so naši uspehi preseglji vsa pričakovanja. Kmetijska šola v Podravljah je pokazala, da bi bila velika krivica, če bi ji nekdo hotel še nadalje odrekati javno priznanje in s tem podporo, ki so je deležne vse kmetijske šole v deželi.

Kulturni razvoj madžarske manjšine v Jugoslaviji

V Jugoslaviji živi poleg drugih tudi madžarska narodna manjšina, ki kakor vse druge uživa popolno enakopravnost s sleherni narodnostjo v državi. Skupno živi v Jugoslaviji kakšnega pol milijona Madžarov; od teh jih je največ v Vojvodini, in sicer okoli 450.000, na Hrvaškem in v Prekmurju pa so jih naštel okrog 50.000.

Pripadniki madžarske narodne manjšine imajo v Jugoslaviji vse možnosti za popoln kulturni in politični razmah. Najbolj se širokogrudna enakopravnost seveda vidi na kulturno-prosvetnem področju, kjer Madžari beležijo razveseljive uspehe in se kot enakopravni uvrščajo v splo-

šni kulturni razvoj države. Že kratek pogled na odrsko-umetniško izživljanje jugoslovanskih Madžarov da slutiti širokopotezno pomoč, ki jim jo nudi ljudska oblast. Saj imajo štiri stalna gledališča v Subotici, v Bački Topoli, v Zrenjaninu in v Somboru, novi pa sta gledališči v Novem Sadu in v Szentu. Poleg poklicnih gledališč pa imajo Madžari tudi še neštete diletantske odre, kakršne najdemo danes skoraj v vsaki večji vasi Vojvodine in so jih nedavno naštel že nad sto.

Tudi vprašanje madžarskih šol je rešeno na način, ki v polni meri odgovarja načelom enakopravnosti. Vsaka vas, kjer živijo Madžari, ima posebno osnovno šo-

Dokumenti govore ...

(Konec)
Ker so bili s sličnimi izjavami peprečeni oziroma vsaj močno oslabiljeni njegovimi namehi, je škof Santin pismeno pozval k

„Škof Santin izsiljeval podpise duhovnikov v coni B na lažne izjave ter prepovedal zvezo in sodelovanje z oblastmi.

... Omenjeni duhovniki so na zaslišanju izjavili, da jih je tržaški škof Santin pismeno poklical na sestanek, ki je bil 28. IV. 1952 v prostorih škofijskega ordinariata v Trstu in da jim je dal ob tej priložnosti posebna navodila o zadržanju duhovništva v jugoslovanski coni STO...

... Poleg tega je prisiljeval posamezne duhovnike, naj podpišejo pripravljene izjave o preganjanju vere in cerkve v jugoslovanski coni STO, s katerimi bi demantirali svoje prejšnje izjave o nemotenem delovanju cerkve in svobodi vere...

Poleg navodil o obnašanju duhovnikov v jugoslovanski coni STT je škof Santin med drugim prisilil posamezne duhovnike, podpisati pripravljene izjave o preganjanju vere in cerkve v jugoslovanski coni STT, s katerimi naj bi zanikali svoje prejšnje izjave o nemotenosti dejavnosti cerkve in o verski svobodi. Duhovnikom iz jugoslovanske cone STT je prepovedal sleherni stik in sodelovanje z oblastmi v coni B in jim grozil s težkimi kanoničnimi kaznimi za slučaj, če bi se ne držali teh navodil. Posvaril je italijanske duhovnike jugoslovanske cone STT, da pomenijo kakršne koli izjave o stanju vere v jugoslovanski coni »nacionalno izdajstvo«.

Kakšnih načinov se je posluževal škof Santin, da bi vsaj pred višjimi cerkvenimi krogi prikrikl resnico, da je bil zasvo-

sebi v Trst duhovnike iz cone B in to za dne 28. aprila 1952. leta. K temu zboru je »Primorski dnevnik« objavil dne 4. junija 1952, števil. 136 (2132) naslednji komentar:

„Škof Santin izsiljeval podpise duhovnikov v coni B na lažne izjave ter prepovedal zvezo in sodelovanje z oblastmi.

... Omenjeni duhovniki so na zaslišanju izjavili, da jih je tržaški škof Santin pismeno poklical na sestanek, ki je bil 28. IV. 1952 v prostorih škofijskega ordinariata v Trstu in da jim je dal ob tej priložnosti posebna navodila o zadržanju duhovništva v jugoslovanski coni STO...

... Poleg tega je prisiljeval posamezne duhovnike, naj podpišejo pripravljene izjave o preganjanju vere in cerkve v jugoslovanski coni STO, s katerimi bi demantirali svoje prejšnje izjave o nemotenem delovanju cerkve in svobodi vere...

tako med duhovniki kot med verniki, potrjuje tudi naslednji primer: Slovenci iz Trsta so pripravljali za mesec avgust 1950. leta romanje v Padovo. Ker bi prisotnost škofa Santina lahko onemogočila romanje, je bilo pripravljeno na osnovi odločbe slovenskih duhovnikov. Zadnji trenutek pa so morali duhovniki pod pritiskom povabiti tudi škofa, česar pa si niso upali povedati vernikom. Škof ni šel skupno z romarji, temveč sam v svojem avtomobilu. Pred zbrano maso je prečital nagovor v slovenščini in se nemudoma vrnil v Trst. S tem je dosegel svoj cilj. Radio Trst in razni italijanski časopisi so namreč poročali o romanju slovenskih vernikov, ki da so bili vodeni od škofa Santina. Tudi v zvezi s procesom, podzvetim proti prof. Geatanu Salvemini-ju

lo z madžarskim učnim jezikom. Za učiteljski naraščaj skrbi višja pedagoška šola v Novem Sadu, kjer so pred kratkim dobili tudi še svojo filozofsko fakulteto. Poleg tel pa imajo tudi še štiri popolne in več nepopolnih gimnazij, ki se jim pridružuje 32 osemletk.

Madžari v Jugoslaviji imajo tudi več časopisov in revij v njihovem jeziku, ki dosegajo prav lepe naklade. Posebno se med temi odlikuje dnevnik »Maguar Szo« z dnevno naklado od 35.000 do 40.000 izvodov, kar je razmeroma razen slovenskih dnevnikov najvišje število v Jugoslaviji. V radiu radiopostaje Novi Sad imajo Madžari do 60 odstotkov programa v njihovem jeziku. Posebno bogata pa je zbirka na njihovem knjižnem trgu, saj so samo v letu 1953 le za šolske potrebe založili 42 različnih učbenikov s splošno visoko naklado. Skupno pa je doslej izšlo v Jugoslaviji nad 2.500.000 izvodov knjig v madžarskem jeziku.

Narodna manjšina, ki živi v takih razmerah, se pač ne more počutiti tujo v državi, katera ji nudi resnično enakopravno in svobodno življenje. Zato tudi ni nič čudnega, da se številni madžarski izseljenci, ki so se vračali iz Amerike, niso vrnili v Madžarsko marveč v Jugoslavijo. Prav tako pa je razumljiva tudi izjava madžarskega pisatelja v Jugoslaviji, ki je dejal: »Mi nismo manjšina. Mi imamo vse možnosti za popoln razvoj in vseh področjih in vse naše kulturne ustanove so izdatno subvencionirane od države.«

in proti odgovornima direktorjema dveh tržaških časopisov »Il Corriere di Trieste« in »Primorski dnevnik« — o katerih smo pisali uvodoma, — si hoče škof Santin ustvariti okolje njemu v korist. S tem namenom je v prvih dneh decembra pripravil besedilo za dve izjavi, v katerih se hvali njegova aktivnost in izreka zaupnica. Eno naj bi podpisali italijanski a drugo slovenski duhovniki. Originalen tekst te izjave je škof v začetku zaupal kanoniku Salvadori, ki podpisov ni hotel pobirati. Zaradi tega se je škof Santin obrnil na župnika v Opčinah Silvanija. Le-ta je podpisal izjavo, medtem ko je v vsej dekaniji dobil še samo en podpis, vsi ostali slovenski duhovniki pa so ga zavrnili.

Škof se je nato obrnil na edinega slovenskega kanonika Krameriča in sestavil z njim novo deklaracijo, v kateri je govorila samo o duhovniški aktivnosti škofa, medtem ko njegova politična dejavnost ni omenjena. Toda kljub temu je dobil Kramerič največ deset podpisnikov, računajoč devet prvotnih. In celo med temi, ki so podpisali, so nekateri pozneje podpis preklicali in gotovo je, da bi radi storili tudi drugi, če se ne bi bali posledic.

Takšna so dejanja in dokumenti, ki izpričujejo čitatelju zaključke in sodbo.

Dr. Mirko Rupel:

SLOVENSKI JEZIK

Ko se je naš knjižni jezik sredi prejšnjega stoletja živahno razvijal, je potreboval čedalje več novih izrazov. Ker jih v vsakdanji govorici ni bilo, so jih pisci sami morali napraviti ali pa so šli naposodo k sorodnim, to je slovanskim narodom, saj njih izrazi niso zveneli tuje. Tako smo iz ruščine dobili besede: čin, strast, uspeh, točka, odobriti, iz češčine: važen, uradnik, vojak, pivo, kolek, iz srbščine ali hrvaščine: tajen, oporoka, usoda, bolest, smatrati, iz poljščine: strog, ustava, vpliv.

Naposled so v našem jeziku še mednarodne tujke, ki jih uporabljajo vsi kulturni jeziki: avto, radio, kino, šport, konferenca, komisija, asfalt, hotel itd.

Nekatere tujke so potrebne, veliko pa je takih, ki imamo zanje dobre domače besede. Ne rabi brez potrebe tujk, saj vendar hočeš, da bi čim več ljudi razumelo, kar si napisal! Zato govori in piši rajši blagajna namesto kasa, rajši bolnik namesto pacient in tako še dejanje (akt), dejstvo (fakt), gon, nagon (instinkt), lepenka (karton) mednarodno (internacionalen), narečje (dialekt), nevednož (ignorant), oblika (forma), obnoviti, prenoviti (renovirati), oglas (inserat), okostnjak (skelet), okužba (infekcija), osamljen, ločen (izoliran), ovaduh (denunciant), plaz (lavina), podružnica (filiala), pravnik (jurist), priporočiti (rekomandirati), poudarek (akcent), razloček (diferenca), skupina (grupa), sloves, ugled (renome), spletkar (intriga), središče (center), tajnik (sekretar), značaj (karakter), znamka (marka), zobar (dentist), zvočnik (megafon) itd. Mar niso domači izrazi lepši in razumljivejši? Marsikdo ne razume,

če bere, da je kdo konsterniran, da je izraz koncizen ali da je trditev absurdna; če pa bi bilo napisano, da je kdo osupel ali pobit, da je izraz jednat ali trditev nesmiselna, bi mu bil pomen jasen in razumljiv.

Tujka ima še drugo napako: največkrat je brezbarvna, ohlapna in nenatančna. Naj to potrdim s tujko fin. Slišimo, da je jed fina, da je vedenje fino, da ima kdo fin nos in fin okus, da je delo fino, da so se fino imeli itd. Po domače pa bi dejali, da je jed dobra, okusna ali slastna, vedenje olikano, da ima kdo tenek nos in tenek okus, da je prah droben, da je delo umetno, da so se imenitno, zabavno ali odlično imeli itd. Beseda fin nam torej pove vse in nič, to se pravi: nič določnega. Domača beseda pa dosti natančneje opredeljuje, z njo mnogo bolj zadenemo bistvo stvari.

Če vendarle misliš, da moraš rabiti tujko, jo le napiši, potem pa jo prečrtaj in poišči domačo besedo! Le potrudi se, takega truda je materin jezik vreden.

OBLIKOSLOVJE

Po slovničnih posebnostih delimo besede na devet različnih skupin, ki jim pravimo besedne vrste. Nekatere se oblikovno spreminjajo, pravimo, da jih pregiblamo; tiste, ki se pregibljejo, so pregibne, druge pa nepregibne besedne vrste.

Pregibne besedne vrste so: samostalnik, pridevnik, zaimek, števniki, glagol.

Nepregibne besedne vrste so: prislov, predlog, veznik, medmet.

Pregibne besedne vrste spreminjajo svoje oblike v obrazili; o tem nas uči oblikoslovje.

Samostalnik

Delitev

Samostalniki so besede, ki jih vzdevamo predmetom (hiša, kamen, drevo, voda, konj, pastir) ali pojmom (dobrota, ktrb, krivda, čas, daljava); so torej stvarni (konkretni) ali pojmovni (abstraktni).

Samostalnike delimo tudi v lastna, občna, skupna in snovna imena.

Lastna so tista imena, ki jih dajemo posameznim osebam ali rečem: Prešeren, Celovec, Triglav, Drava. — Občna imena zaznamujejo vrsto enakih oseb ali reči: gospod, list, kamen, zver. — Skupna so tista, ki jih dajemo več osebam ali rečem skupaj: gospoda, listje, kamenje, zverjad. — Snovna imena dajemo snovem: železo, pesek, sol, vino, žito, kruh.

Spol

Bitja so po naravi moškega ali ženskega spola: mož, oče, sin; konj, petelin — žena, mati, hči; kobila, kokoš. Nekatera bitja pa so tako mlada, da jih še ne opredeljujemo po spolu: dete, žrebe, piščice. Po taki naravi delitvi je prišlo, da tudi v slovnici ločimo spol pri samostalnikih, in sicer imamo moški, ženski in srednji spol.

Pri živih bitjih imamo za samca in samico včasih imena iz istih korenov: oven — ovca, maček — mačka, kozel — koza, lisjak — lisica, jereb — jerebica. Tako tudi pri osebah: boter — botra, svak — svakinja, pevec — pevka, kmet — kmetica itd. Dostikrat pa so imena za samca in samico iz različnih korenov: bik — krava, jelen — košuta, petelin — kokoš, kura; prav tako pri osebah: mož — žena, brat — sestra, stric — teta. So pa tudi primeri, kjer jezik ne loči bitij po spolu: lastovica, miš, krt, uš, bolha, gad.

(Dalje prihodnjič)

KOLEDAR

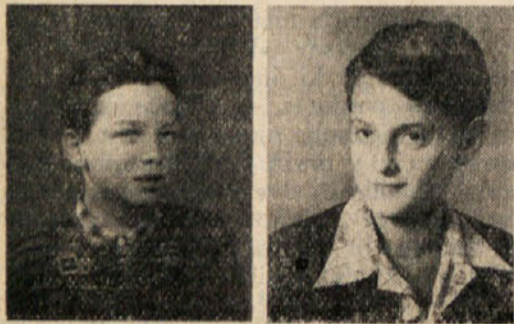
Peter, 2. april: Frančišek P.
Sobota, 3. april: Rihard
Nedelja, 4. april: Izidor
Ponedeljek, 5. april: Vincencij
Torek, 6. april: Sikst
Sreda, 7. april: Herman
Četrtek, 8. april: Albert.

SPOMINSKI DNEVI

3. 4. 1896 Umrli na Dunaju skladatelj Julij Brahms — 1942 V Mariboru ustreljenih 30 Slovencev kot talcev.
4. 4. 1943 Ustanovljen prvi koroški partizanski bataljon, napad na Mežico.
5. 4. 1905 Velike demonstracije delavcev in visokošolcev v Beogradu proti osovražnemu Obrenovičevemu režimu.
6. 4. 885 Umrli na Velehradu na Moravskem Metod, ki je bil skupno z bratom Cirilom tvorec slovanske pisave in začetnik slovanske književnosti — 1528 Umrli v Nürnbergu slikar A. Dürer — 1941 Nemčija in Italija zahrbtno napadeta Jugoslavijo. Bombardiranje Beograda in Splita. V Beogradu zgorela narodna knjižnica, uničenih 500.000 zvezkov.
7. 4. 1943 Začetek procesa proti 37 koroškim Slovincem, predvsem iz Sel in okolice. 13 koroških Slovencev obsojenih na smrt, 24 pa na ječo od 2 do 24 let.
8. 4. 1944 Akcija partizanske čete v Hodišah.

Št. Ilj — Trebinja

V našem listu ste že brali o plemenitem dejanju dveh šolarjev, Pavla Kernjaka, sina znanega pevovodje, in Konrada Zörtla iz Št. Ilja. Neke nedelje pozimi sta s hvalevredno prisotnostjo duha rešila gotove smrti v Dravi mater treh otrok, namreč



Greto Sumper, p. d. Jokovo v Rovah. Zaradi tega lepega dejanja sta bila oba deležna velike hvaležnosti in priznanja od prebivalstva vse okolice, najbolj pa seveda od Jokove družine, ki sta ji ohranila najdražje, drago mater.

Nedavno so mlada junaka, rešitelja človeškega življenja, počastili z majhno prigrizno slovesnostjo v ljudski šoli v Št. Ilju. Ob slavnosti so bili navzoči vsi šolarji z učiteljskim zborom ter zastopniki občine. Mladinski Rdeči križ je mladina fantoma v priznanje za njuno plemenito dejanje podaril leksikon »Die Welt von A bis Z«. Priznalna darila sta sprejela tudi od občine in od srečno rešene matere. Darila so jima izročili z besedami: »Največje veselje pa naj bo vama zavest, da sta rešila človeško življenje«.

Ob tej priložnosti so izrazili tudi pohvalo dobri vzgoji v šoli, o čemer govori tudi to hvalevredno dejanje. Deželno vodstvo Mladinskega Rdečega križa je izreklo posebno priznanje učiteljici obeh mladih fantov za njeno uspešno prizadevanja za vzgojo.

St. Janž v Rožu

Po občinskih volitvah smo volili župana tudi v naši občini Svetna ves. Župan je postal odbornik iz liste ÖVP ter je ÖVP-jevskega kandidata pri volitvi podprl tudi zastopnik KDS-a iz skupne liste. Kakor smo izvedeli, se je temu zastopniku za njegovo »uslugo« župan s svojimi pristaši že kar pri isti seji takoj »zahvalil«. Zadevni odbornik je namreč predlagal, da bi dala občina 2000 šilingov na razpolago za izgradnjo obzidja okoli pokopališča. Od njega podprta ÖVP-VdU sta glasovala proti temu predlogu. Za povoljno rešitev te zadeve je socialistični odbornik postavil spremenjeni predlog in je predlagal za navedeno svrhu vsoto 1500 šilingov. Za ta spremenjeni predlog so glasovali »brezverni« zastopnik Demokratične fronte, socialistični zastopniki in KP-jevec, dočim sta VdU-jevec in en ÖVP-jevec glasovala proti, s pomočjo KDS-ovskega zastopnika izvoljeni župan pa se je glasovanja vzdržal. Brez dvoma lepa zahvala za pomoč pri izvolitvi in lep primer vnetosti ÖVP za cerkvene potrebe. Kaj če bi se šentjanški KDSovci ob tem primeru malo spametovali?

**Volitve v pliberški okolici poraz združene reakcije**

Občinske volitve dne 14. marca so bile zanimive in za marsikoga poučne. Spodleteli so bili računi združene ÖVP-VdU reakcije, da bi potokli in zavrli razvoj napredne socialistične opredelitve množic koroškega prebivalstva. Volitve so pokazale odločen poraz nazadnjaške reakcije, združene pod krinko »Heimatliste«, krogov, ki izhajajo iz legla nacistično-šovinističnega priganjstva na eni strani, na drugi strani pa so predstavniki meščanskega kapitalističnega sveta ter zagovorniki socialnih prednosti gospodarsko močnejšega. Volitve so nedvoumno pokazale, da so časi take miselnosti v zatonu in časi vpliva Steinacherjevega kova in podobnih minevajo.

Ozkostrana KDS-ovska linija se je izjavila, čeprav se je prizadevala, da bi nastopila pri volitvah vsaj pod svojim imenom. Zaradi razsodnosti koroških Slovencev, ki odklanjajo ozkostrano strankarstvo, se jim je v primeri s predzadnjimi volitvami le v malo občinah posrečilo postaviti svoje liste. V veliki večini občin na področju dvojezičnega ozemlja pa so bile vzpostavljene slovenske liste na široki demokratični osnovi pod raznimi nestranskih imeni. Ljudstvo je pobudo za takšne liste, ki so ga vodile v demokratično smer, iskreno pozdravilo. Slovenski volivci so glasovali za te liste, deloma pa so že neposredno glasovali za avstrijsko napredno stranko. Našli so se še nekateri redki, ki še niso spregledali ter so še vedno nasledili propadajoči reakciji, ki pa se bodo, upamo, spametovali.

Rezultati volitev v pliberški okolici so razveseljivi. Volivci so v veliki meri odklonili šovinistične priganjače proti slovenskemu prebivalstvu, zaganjače proti dvojezičnemu šolskemu pouku, krivce gospodarskega zapostavljanja ter opredelitve deželanov v manjvredne in večvredne.

Na Blatu so si Slovenci na »Skupni listi kmetov in delavcev« priborili 4 mandate, socialisti pa so dosegli tri mandate. Kljub temu, da sta »Volkszeitung« in »Unter-kärntner Nachrichten« Mirka Kumra neosnovano napadli, je bil z glasovi odbor-

nikov Skupne liste kmetov in delavcev ter s podporo socialističnih odbornikov izvoljen v veliko zadovoljstvo narodno strpnih ljudi za župana. Ob svoji izvolitvi je bil deležen prisrčnih čestitk, med temi tudi čestitk Demokratične fronte. Občani so prepričani, da bo svoje programatične misli, ki jih je podal na prvi seji v svojem nastopnem govoru, tudi v splošno korist občine v dejanju izvajal.

V Libučah so za župana spet izvolili spoštovanega in priljubljenega kovaškega mojstra Jožefa Ostermana in sicer z veliko večino, z devetimi od dvanajst glasov. Svoja glasova sta za ponovno izvolitev bivšega socialističnega župana oddala tudi odbornika iz liste »Kmečka in delavska gospodarska zveza«. Svoje zaupanje je župan Osterman dosegel zaradi tega, ker se je izkazal že kot večletni župan kot objektivnega moža, ki si je prizadeval usmerjati občinsko politiko pravično in v zadovoljstvo vseh. Prepričani smo, da bo na novo izvoljenemu županu uspelo, da bo gospodaril tudi znanprej po demokratičnih načelih upoštevajoč popolno nepristranost in se bo uveljavil tudi v svojih vrstah kjer se še nekateri morda niso popolnoma povzpeli nad tesne narodnostne predsodke, tembolj ker je stranki lepo število slovensko govorečega prebivalstva zaupalo svoje glasove.

Prav tako so na Bistrici izvolili s podporo slovenskih odbornikov iz liste »Stranka kmetov in delavcev« socialističnega župana Šimeja Woschanka, ki je po svojem dosedanjem zadržanju to zaupanje zaslužil.

V Pliberku so socialisti napredovali za enega odbornika in so na račun zgube VdU-ja in s pomočjo slovenskih glasov vstopili okrepljeni v občinsko hišo.

V takem smislu se je za doseg teh ciljev na osnovi medsebojnega upoštevanja slovensko in nemško govorečega prebivalstva v občini ter za utiranje poti v demokratični in socialistični svet, vodila borba ob občinskih volitvah tudi v pliberški okolici in to ne brez uspeha.

Kratke vesti iz Koroške**Perneta bodo izpustili?**

Na Dunaju so uradno objavili, da je avstrijsko veleposlaništvo v Beogradu sporočilo Uradu zveznega kanclerja, da so pristojne jugoslovanske oblasti obvestile avstrijskega veleposlanika v Beogradu, da bodo na podlagi avstrijske intervencije izpustili in postavili na avstrijsko mejo Alojza Perneta, ki je, kakor smo poročali v zadnji številki, bil aretiran v Jugoslaviji.

Dve nameščenki nekega vinskega lokala v Celovcu sta bili v sredo zvečer preteklega tedna nemalo začudeni, ko sta okoli osme ure zvečer prišli na svoje stanovanje. Zasišli sta sumljiv šum in ko sta se hoteli prepričati, kaj bi utegnilo biti, sta se silno prestrašili, ker pod posteljo sta odkrili nekega tujega moškega. Klicali sta na pomoč in zbežali iz sobe. To priložnost je vlomilec izkoristil in tudi pobegnil. Nato sta ženski ugotovili, da je njima pokradel več za nji dragocenih predmetov.

Koroška zdravniška zbornica bo tudi letos priredila v Vrbi dne 15. in 16. maja zasedanje zdravnikov. Rektor dunajske univerze, profesor dr. Schönbauer, bo vrsto predavanj pričel s temo »zdravniški etos«. Profesorji iz Zapadne Nemčije, Švice in vse Avstrije bodo predavali iz različnih področij zdravstva. V okviru prireditve bo razstava preparatov ter medicinskih instrumentov in aparatov.

V petek dopoldne preteklega tedna je v neki gostilni v Celovcu zaspal pri mizi neki gost. Ko se je zbudil, je ugotovil, da so mu med spanjem ukradli denarnico s 4.000 šilingi. Kriminalni uradniki so storilce v kratkem času izsledili v osebi dekoraterja Eriha Köstla in kuhinjske služ-

Sporočilo naročnikom in bralcem Slovenskega vestnika

Zaradi podražitve papirja so bili vsi častopisi v Avstriji prisiljeni, da so s 1. aprilom zvišali naročnino. Žal se tudi naš list podražitvi ne more izogniti in znaša mesečna naročnina od aprila naprej 5 šilingov, za ostale odjemalce pa je cena za posamezno številko 1.30 šil., oziroma 2 šilinga, kadar vsebuje slikovno prilogo.

Uprava in uredništvo Slovenskega vestnika pričakujeta in sta prepričana, da bodo naročniki in bralci kljub temu ohranili zvestobo svojem listu in da bodo pripravljene žrtvovati zanj tudi zvišano naročnino, ki so jo vsilile zunanje okoliščine. Naj bo za slehernega naročnika tudi znanprej merodajna zavest, da je Slovenski vestnik s svojo slikovno prilogo ena izmed učinkovitih vezi, ki družijo naše kraje in vse naše zavedne ljudi v skupnem prizadevanju za lepše življenje našega ljudstva.

Št. Jakob v Rožu

Iz mnogih krajev so v »Slovenskem vestniku« poročali o podrobnostih letošnjih občinskih volitev in povedali, kako in koga so izvolili, da bo za dobo štirih let zastopal njihove koristi v občinski upravi. Ne bo odveč, da tudi mi povemo nekaj besed v zvezi z volitvami, ki so za posamezno občino zelo važnega pomena.

Morda v nobeni drugi občini ni prišla tako očitno od izraza enotna fronta proti naprednim slovenskim in avstrijskim silam, kot pa je bil to primer pri nas v Št. Jakobu. Že od vsega početka, komaj da so se znašli v skupni zakonski postelji, tako imenovani »Kärntner treue Bauern-, Arbeiter- und Wirtschaftspartei«, so se ÖVP-jevci in VdU-jevci besno zagnali proti vsemu, kar je slovenskega in naprednega. V eni sami žlici vode bi nas utopili, seveda, če bi to mogli. Dosledno so hoteli »avfrajmat« v občini, kjer da bodo po zmagi, katere so bili zelo sigurni, odpustili vse, ki še govorijo slovensko. Na kandidatno listo, ki je poleg številnih tujcev, priseljenih iz vseh vetrov sveta, vsebovala mnoga iz časa proslulega führerjevanja znana imena, so postavili tudi nekaj bivših socialistov, da bi tako ustvarili videz enotnega protislovenskega nastopa. Socialistična stranka je le-te takoj izločila iz svojih vrst in tako z dejanji pokazala, da noče imeti opravka z nepoboljšljivimi šovinisti in narodnimi nestrpnosti. Zato pa se je ost čudne pakljaške tvorbe naperila tudi proti socialistom in so posamezni »zvesti« Korošci posebno na zborovanjih socialistične stranke prodajali svojo modrost, le preveč prepojeno z »herrenvolkovsko« ideologijo komaj pretekle dobe.

Slovenci smo proti tej čudni ÖVP-VdU-jevski zmesi, ki je očitno pričakovala največ podpore s strani nekih »Windische«, skušali postaviti skupno Kmečko in delavsko listo. Žal pa so pri snovanju oblik za skupni nastop stvarne in splošnonarodne koristi in potrebe preglašovali ozkostrankarski in svetovnonazorni interesi, ki so gotovim ljudem pač bolj pri srcu kot pa interesi naroda. Zato je bil uspeh take akcije že v naprej več ali manj dvomljiv, zlasti še, ko je ista strankarska sebičnost odločujoče vplivala tudi pri sestavljanju liste kandidatov.

Izid volitev je streznil marsikaterega; pokazal je stvarnost, ki se v marsičem razlikuje od pričakovanja posameznikov. Socialisti so dobili 8 mandatov in s tem tudi župana, medtem ko je združena ÖVP-VdU-jevska družina s štirimi mandati morala pokopati vse osvajalne sanje. Najbolj poučne pa so bile volitve nedvoumno za Slovence, ki smo napram prejšnjemu stanju zgubili 1 mandat. Pokazale so namreč, da naše ljudstvo ne naseda več raznim ozkostrankarskim parolam o ogroženi veri in o hlinjeni zaskrbljenosti za krščanstvo, marveč dobro zna razločevati med puhlimi frazami in iskrenim in stvarnim prizadevanjem v korist naroda.

Volitve so za nami in občinsko sobo je zajel duh novega občinskega odbora, ki je v glavnem sestavljen iz istih ljudi kot doslej. Polegla se je tudi vznemirjenost, ki navadno pred volitvami zajame vasi, ostale so le številne prazne napisne table, raz katerih so ÖVP-jevski VdU-jevci zmagovalno hoteli razglasiti svojo domovinsko zvestobo. Ostale so prazne in kot take nemo pričajo o porazu, ki so ga pri volitvah doživeli vsi tisti, ki še vedno smatrajo za svoj glavni posel razpihanje šovinistične mržnje in netenje sovraštva med narodi.

V sredo minulega tedna je nastal v poslopiju posestnice Helene Herzog v Tinjah požar. Zgorelo je šele nedavno sezidano podstrešno stanovanje ter večje količine sena v prigradenem gospodarskem poslopiju. Nastala škoda je znatna.

DVE KOROŠKI PUBLIKACIJI

Rok Arih: ZIBELKA

(Izdala Slovenska prosvetna zveza v Celovcu, 1953, natisnila tiskarna „Drava“ v Borovljah, z vinjetami opremil akad. slikar Ive Šubic; strani 130 in 13 celostranskih prilog na posebnem papirju.)

Založnica je na zavihu ovitka napisala, da je knjiga dvakratni prvenec, zato naj že takoj spočetka pristavimo, da je tudi dvakrat razveseljiv prvenec. Prvič kot publikacija, ki jo je kot prvo tako natisnila, in sicer imenitno, nova »Dravina« tiskarna, in drugič kot prvo večje delo mladega pisatelja domačina, ki ni izgubil zveze ne z burno preteklostjo domačega rodu, ne z bridko in grenko mladostjo svojega časa.

S koroško zibelko in njeno tradicionalno »trotamoro« je pisatelj (podobno je storil tudi ilustrator) označil svojih trinajst, s kratkimi vložki med seboj povezanih črtic, svoj »prispevek k podgraški kroniki«, v katerem obuja iskriče drobce spomina na svojo in na mladost svojih dedov.

Dvoje se mi zdi značilno za to lepo knjižico. Prvo je čut povezanosti človeka s svojim rodом daleč nazaj (to je čut, ki so ga razmere, v katerih so ti rodovi živeli, gotovo še poostriale), ne da bi se enkrat prepustil oboževanju česa, kar ne bi veljalo, in ne da bi točil jokave solze, ki bi bile lahko zoprne. Drugo je toplo čustvo, ki preveva sleherno vrstico ob spominu, naj je še tako droban, ob malenkosti, naj je še tako neznan, a je domača in zato ljuba in draga. To je tisti čut, ki izbira pisateljem besedi, kadar skušajo povečati svojo domovino, pa naj je ta domovina velika ali majhna, slavna ali komaj znana, in mu po navadi preprosto pravimo ljubezen do domovine in do njenih ljudi.

Tako nas to dvoje spremlja od črtice do črtice, od osebe do osebe. Naj so to utrinki iz lastne mladosti (»Za fajmoštra pa ne pojdi!«, »Srečanje«, »Bandit«), spomini na mladostne tovariše (»Rajmigrava«, »Spomin ob srečanju z Ingrid«, »Dovolj bo kruha za nas vse«) ali pa pripoved o podgraških ljudeh za časa njegovih dedov in pradedov (vse ostale črtice), branje je vseskozi enako toplo, posejano z iskricami humorja, prepojeno z veliko kapljami pelina in tudi s kapljami žlahtnega vina. Pred nami je galerija skopo in v hitrici orisanih ljudi, ki so posredno ali neposredno stopili v pisateljevo življenje, od Rajmija-krave, legendarne Miklove Zale (ki po pripovedi starke iz Podkrajja izgubi nekaj svoje romantičnosti in veliko pridobi na človečnosti), vrste dedov do polstrica Foltija, ki je rekel svoj zgodovinski »nein«, in navsezadnje do pretresljive matere »bandita«. Seveda, za vsakogar je komaj nekaj besed, za črtico

komaj nekaj strani. Tu ni prostora, da bi nastale razkošne panorame zgodovinskih dogajanj, prepletene z usodami teh podgraških ljudi. Pisatelj je tu samo kakor bežen popotnik, ki skuša v nekaj korakih prehoditi dolgo pot od punta zoper rožeške gospode osemindesetega leta do danes in vse skupaj ujeti s hitrimi potezami v beležnico svojega spomina.

Mnogokrat se zdi bralcu naravnost škoda, da je pisatelj tako skoparil, in to predvsem tam, kjer zasluži zamerke nečesa, kar bi lahko preraslo v celo povest, v roman ali dramo. Taka je, postavimo, pretresljiva usoda Rogačevih v »Barabah«: njega in nje, njunega sina Tončija in priseljenca »barabe« Hansa. To je že drama in tu ima bralčeva fantazija tudi največ prostora. (Če je ta misel kaj vredna in spodbudna, naj je pisatelj ne pozabi.) Tudi se je pisatelj v svoji vlogi podgraškega kronista nekajkrat vdal skušnjavi po razmišljanju in modrovanju o starih in sedanjih časih, ne da bi opazil, kako se mu medtem sama usoda (usoda pravim, kajti samo usoda človeka je tista, ki lahko bralca pretrese) človeka, ki ga opisuje, zmuzne med prsti. Zavoljo tega včasih plastičnost pripovedovanja nekoliko zbledi, kar ni bilo nujno ob čutu, ki ga ima za preteklo in sedanje, za socialne ali narodnostne krivice, in ob pozna-

CARINTHIA I

143. letnik, zvezek 3—4, 1953 (Gesellschaftsverein für Kärnten, Celovec).

Ne le po izvornih člankih, ki vodijo čitatelja po raznih panogah in periodih koroške in avstrijske zgodovine, ampak tudi po publikacijah iz drugih knjig nadaljuje Carinthia po obsegu in vsebini pot, ki jo je začrtal njen izdajatelj dr. Gotbert Moro leta 1947.

Pravkar izdani zvezek prinaša ponatise iz knjige Prispevki k zgodovini starejše evropske kulture, ki so jo podarili prof. Eggerju za 70. letnico njegovi učenci in drugi.

Med izvornimi prispevki zavzema odlično mesto obširno poročilo prof. Eggerja in sodelavcev o izkopavanjih na Stalenski gori (Magdalensberg), kjer je središče še vedno tako imenovana reprezentančna hiša noriških plemen iz časa priključitve Norika rimskemu imperiju (16 pr. Kr.). Nova je plošča z imeni noriških plemen, med njimi še nepoznatih Uperacijev in pravilno ime Ambilini. Imena naselbine pa tudi tokrat ni uspelo dognati. Globoka je razprava istega avtorja v zvezi s konjskim simbolom (konj na saneh), o konjskem kultu pri Keltih in severnih narodih. O pomenu izkopavanj piše prof. Egger med drugim: Najsigurnejša baza je in ostane dobro znani svet rimske provincije, iz nje smemo previdno stopati nazaj v nepismeno starejšo dobo... plodnejši je že poizkus premostitve staroga do srednjega veka.

Pogled nazaj v zgodovino nam posredujejo članki o naselitvi Kelto v vzhodnih Alpah,

vanju podgraških ljudi. Tako se mu tudi včasih čisto preprosta pripoved po nepotrebnem zaplete, čeravno je očitno, da ima dober čut za sicer skopo, vendar jasno oblikovano podobo. Ko v »Barabah« opisuje usodo graditeljev proge in Karavanškega predora, ima ob zaključku takole temno, ampak mogočno podobo:

»Videl sem še samega sebe, kako sem ležal na trebuhu. Ob meni na desni je ležal oče, še dalje dedel, na levi brat in tako dalje — vsa vas je že bila pomešana med barabe; ves naš rod, ljudje iz Roža in zatem še iz drugih krajev: Kranjci, Primorci, Furlani, Zgornještajerci — vsi smo bili pripeti na progno. Preko naših hrbtov je že stekel tir...«

Ta podoba je značilna za ves pisateljev pogled na podgraško domačijo, na »plaz«, ki venomer drsi, na potomce »zale razdvojene žene«, na barabe, pokopane pod težo železniških tirnic, in na žene, ki so rodile otroke »bandite«. Tod je razlita tista velika kaplja pelina, in vendar ta spet ni tako gorjup, da bi pisatelj obupal ob usodi svojega »trdoglavega« rodu na severni strani »zijalastih« Karavank.

In tega mu tudi v resnici ni treba. Vsekakor je za tako knjigo potrebno reči hvala pisatelju in vsem tistim, ki so dodali večji ali manjši delež, da je lahko lepo opremljena in natisnjena zagledala beli dan.

B. Z.

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

Slovensko prosvetno društvo Loga ves bo v nedeljo, dne 4. aprila 1954 ob 15. uri gostovalo z igro

»KRIVOPRISEŽNIK«

pri Tišlerju v Št. Janžu v Rožu.

Sodelovali bodo tudi logaveški pevci pod vodstvom pevovodje Aichholzerja.

Vabimo k številni udeležbi!

*

Slovensko kulturno prosvetno društvo »Doberdob« iz Gorice bo gostovalo

v soboto, dne 4. aprila 1954 ob 20. uri pri Cingelcu na Trati in v nedeljo, dne 4. aprila 1954 v Prosvetnem domu v Zitari vasi z veseloigro

»V LJUBLJANO JO DAJMO«

Gostje nam bodo pokazali, kako tudi bratje Goričani ljubijo našo slovensko besedo in slovensko petje.

Prisrčno vabljeni od blizu in daleč!

*

Vabimo vse ljubitelje slovenske pesmi na koncerte, ki jih bodo priredili

»FANTJE NA VASI«

v soboto, dne 10. aprila 1954 ob 20. uri pri Marici, v Logi vasi, v nedeljo, dne 11. aprila 1954 ob 14.30 uri pri Tišlerju v Št. Janžu v Rožu in v nedeljo, dne 11. aprila 1954 ob 19.30 uri v Št. Jakobu v Rožu.

»Fantje na vasi« so nam že znani po uspehah nastopih širom Koroške in v radiju. Zdjaj pa imamo spet priložnost, da prisluhnemo njihovem ubranemu petju.

Ne zamudimo koncertov, ki nam bodo ostali v najlepšem spominu.

Iz novejšje zgodovine prinaša zvezek podatke o treh Korošcih: Paracelsu, Anselmu Edlingu in znanem kronistu Jakobu Unrestu, župniku na Dholici, ki v svojih kronikah ve povedati toliko zanimivega o razmerah na Koroškem, ko so bili tukaj Turki.

Ljubitelji umetnosti bodo zadovoljili študija o najstarejšem nagrobnem kamnu avstrijskih vojvod, kakor tudi opisi prenosnega miznega oltarja iz Predlitza ter cerkvenih rezbarij iz Ingolstala in Metnitza, pri katerih je ugotovljeno, da spadajo v rokoko in so izdelki mojstra iz Judenburga.

Zgolj lokalnega pomena je, kar izvemo ob 700. obletnici mesta Velikovec. Kdaj je bil Velikovec povišan v mesto, se sprašuje pisec, ker točnega datuma iz listin ne more dognati. Čeprav so skoraj vsa mesta našega okolja nastala v približno isti dobi in po istem načrtu — bila so last vojvod ali škofov —, vendar ni najti točnih podatkov o njih ustanovitvi. Avtonomija meščanov je bila pač omejena, gospodar pa se ni rad vezal na točne določbe.

Omenim naj še, da se je lotil dr. Moro zgodovine glasbenega društva v Celovcu (Musikverein) ravno zdaj, ko je med vojno porušeno poslopje zraslo v lep in moderen Dom glasbe.

Za zaključek posveča Carinthia tudi še lepe poslovilne besede v spomin slavnemu slavistu in jezikoslovcu Francetu Ramovšu, ki je postavil tudi koroškim Slovincem s svojo raziskavo koroških dialektov trajen spomin.

Anton Ingolič:

Žeja

Medtem je vstopila Svenšca. Počakala je pri vratih, da je povedal Svenšek do konca, nato je stopila k mizi in se spustila na klop. »Hudo nas je udarilo,« je zajecala. »Ne vem, s čim smo se pregrešili.« Nekaj časa se je borila s solzami, slednjič je na glas zajokala. Bilo ji je, kakor da se je šele z gospodarjem prihodom zavedela nesreče, ki jih je zadela. Svenšek se je zgubljeno oziral po sobi.

Dobnik se je presedel. Kako vse drugače si je predstavljal prihod v svojo hišo!

Kar strpeti ni več mogel v napetosti, ki je zavladovala v sobi; iz žepa je potegnil pogodbo, stopil k mizi, sedel nasproti Svenškovi in začel govoriti glasneje in trše, kakor je hotel: »Prišel sem, da se zmenimo o vsem do podrobnosti. Podpisali bomo pogodbo. Takole sem mislil...« Iskal je naziva za svoja viničarja. »Takole mislim, Svenšek in Svenšca!« Mirneje je nadaljeval: »Imeli boste hišo z vsemi pritlikinami razen kleti in tele sobe, ki jo bom uredil zase, dokler si ne bom sezidal svoje hiše, kar se bo zgodilo najpozneje v dveh letih. Ali vama je prav?«

Ozrl se je po Svenšku in Svenšci, ki sta se preplašena spogledala.

»Sobo bi nam vzeli?« je ušlo Svenšci.

Dobnik je že hotel nadaljevati, a zaradi njenega vzklika je dodal kot v pojasnilo: »Saj imate še zadnjo hiško, ne?«

»Imamo,« je pritrtil Svenšek, »pa ne vem, kako bomo napravili, ker je tako tesna, tudi peči nima. Oče so nerodno zidali, že od nekdanj nam je hiša premajhna, ali pa je nas že od nekdanj preveč.«

Svenšci so se ustnice razpotegnile v nedoločen nasmeh.

»Poidimo in si jo oglejmo!« je vzkliknil Dobnik. Bilo mu je prav, da se je lahko dvignil. Prvi je stopil iz sobe. Zadel je na kopico otrok, ki so se stiskali v veži. Prestrašeni so se razbežali. Zadnja hiška je imela samo eno okno in je bila izredno majhna. V enem kotu je stala miza s klopjo, v drugem prav takšna omara in postelja kot v prednji sobi.

»Prosim, vidijo,« je Svenšca ponižno razložila, »tu spijo Tilika, Barbika in Nežika, v srednji sobi pa spiva midva z očetom in ostalimi otroki, le Tinč je v hlevu. Tesno nam je, ne vem, kako bi se tu stisnili vsi. Ali če gospod zahtevajo, bomo že morali nekako napraviti.«

»Seveda,« se je oglasil še Svenšek, »gospod morajo imeti svojo sobo, če včasih pridejo sem gor.«

Dobnik je stal nekaj trenutkov neodločen. »Naj bo!« je slednjič vzkliknil.

»Imejte tudi prednjo sobo. V tej luknji vas ne more živeti vseh sedem.«

»Prosim lepo, devet nas je,« je Svenšca plaho popravila.

Vrnili so se v prednjo sobo; sledili so jim dolgi pogledi otrok, ki so se spet pokazali na kuhinjskih in vežnih vratih.

»Hiša bo tedaj razen kleti vsa vaša,« je povzel Dobnik, išoč svoj naravni glas. »Če bomo na pomlad za kak dan prišli sem, bomo pač ostali kar tu z vami. Se poleti bom skušal prizidati kako reč,« se je Dobnik hitro odločil. Vendar ga je prevzelo nekaj, kakor malodušje, moral se je siloma zbrati, da je lahko nadaljeval. »Svojo kravo boste lahko obdržali, na Jurjevo bom kupil še eno, pol gnoja boste imeli za ložine, ki si jih boste obdelovali sami in tudi jemali hasek od njih, pol gnoja bo za vinograd. Trava bo za obe kravi, pokositi in spraviti si jo boste morali seveda sami. Zato pa boste imeli tudi mleko moje krave. Svinj boste lahko redili, kolikor boste hoteli in mogli. Drv vam bom dal, kolikor jih boste potrebovali, zato pa boste skrbeli za vinograd in sadovnjak. Delo bo kakor drugod. Pozimi od osmih do štirih, poleti od sedmih do šestih. Sadje bo seveda moje in tudi grozdje, dobili pa boste polovnjak sadnih in polovnjak vinskih tropin. Najprej boste vselej opravili moje, potem svoje.« Dobniku je bilo mučno, ker sta Svenška strmela vanj, kakor da jima govori nekaj,

česar nista še slišala. Hitel je, da bi bilo čimprej končano. »Plačeval vam bom, kakor plačuje naša posojilnica. Ni mi za dobiček, a svoj denar bi rad dobil nazaj. Za navadna dela po šest dinarjev dnevno, za škropljenje dvanajst. Ali mogoče Munda in Koreska plačujeta več?« Svenšek je pohrkal. Vedel je, da Koreska plačuje samo pet, Munda sicer šest, toda njegovi viničarji nimajo toliko zemlje in ne smejo rediti svoje krave. Tudi ilovski župnik plačuje šest, a za vsako delo, tudi za škropljenje. Bilo je mnogo bolje, kakor je pričakoval. S svetlim pogledom se je ozrl na ženo, ki ni mogla umakniti oči z Dobnika.

»Dnevno bosta dobila po pol litra jabolčnika,« je nadaljeval Dobnik, »a ker imate še nekaj svojega, jaz pa ga nimam, bom do jeseni primaknil k vsakemu tečaju dinar, pa pijta svojega. Druge stvari bodo, kakor jih pač imajo drugod: za božič in veliko noč boste dobili nekaj vina, moke in mesa, za vsakega teleta od moje krave napitnino; ko bomo žgali, pa kako steklenico slivovke in tropinovca. Tako, tu je pogodba! Vse to je napisano. Ali se strinjata?«

Svenškova sta molče prikimala. Iz njenih pogledov Dobnik ni mogel razbrati, ali sta zadovoljna ali ne. Sicer pa tega sama nista vedela. Vedela sta, da imata boljše kakor vsi viničarji, kar jih poznata, toda čutila sta še jasneje kot kdaj prej, da sta odslej viničarja in nič drugega. Dob-



Nedeljsko popoldne ob Vrbskem jezeru

Vrbsko jezero poznam že dalj časa. Vedno, kadar me je zanesla pot tod mimo, pa nisem imel časa, da bi si ogledal tudi okolico.

Danes je posebno lep dan. Ne vzdržim več doma. Sklenem iti k jezeru. Z avtobusom se peljem. Vožnja ni dolga. Že sem tu.

Oh, jezero! mi nehote uide preko ustenj. Nepopisne občutke imam. Globoko zadiham, v prsah mi je kar nekam tesno. Pred mano se razprostira jezero v vsej svoji veličini. Namen imam sestiti na eno izmed mnogih klopov, ki so postavljene tu za brezštevilne obiskovalce. Prostor ne najdem, ker toplo sonce je privabilo na dan mnogo ljudi, ki se grejejo na soncu kot martinčki. Ker nimam prostora za sedeti, grem dalje. Nisem v zadregi. Utrujen tudi nisem. Korakam dalje. Pametna misel mi šine v glavo. Povzpeli se je treba namreč na majhno vzpetino severno od Vrbskega jezera in od tam opazovati vso mikavnost te prelepe okolice.

Sem že na majhnem travniku, vsem v soncu. Nagnjen je proti jezeru. Vse naokrog je tiho, tiho. Le sem in tja se poigrava lahna sapica s suhimi listi in s prijetnim šelestom kali mir. Celo majhen vrtnec se pripodi proti mojemu tihemu pristanu. To me za trenutek odvrne zamaknjenosti v opazovanje okolice, ki je skorajda pravljica.

Modrina jezera se meša s temino senčnate strani gozdnatih Gur, ki se zrcalijo v jezeru. Tudi jadrnica se je zarezala v modrino jezera. Za njo se vleče srebrni trak prelivajoče se vode, ki zrcali tisoče sonc, kar daje vodi čar srebrnine.

Za Gurami pa se dvigajo mogočni vrhovi in grebeni Karavank. Obir, pomaknjen daleč v dolino Podjunsko, je še ves odet v belino zimske lepote. Mikaven je tudi pogled na grebene mogočne Košute, ki je še tudi vsa odeta v zimski kozuh, le konice sivih skal moliyo kot osamljeni otoki iz bele odeje. Gledam bolj proti zahodu. Stol, najvišji vrh Karavank, je videti res veličasten. Vidim še Golico, Keparo ter druge večje in manjše vrhove Karavank.

Prav na zahodu pa se dviga Dobrač. Njegova pobočja so strma, skoraj grozeča. Ves se mi zdi teman.

Prelep je pogled na vse to. Modrina jezera, biserno se prelivajoča, se prelija v temino Gur. Za Gurami pa bele Karavanke.

Tudi najbližja okolica postaja vse lepša. Travniki dobivajo prijetno zeleno barvo. Bele poti se vijajo vse naokoli. Po njih pa se sprehaja pisana družba ljudi. Zdiyo se mi kot različno barvane pike, prelivajoče se ena v drugo.

Nagnilo se je že proti večeru. Z najlepšimi vtisi se poslovim od prelepe okolice, ki me je prijetno zabavala ves popoldan.

M. A.

MODRA RAZSODBA

Nekoč sta živela dva brata. Bila sta revna in sta se napotila v svet. Na poti sta našla možnjo z zlatniki in dvema rubinoma.

»Jaz imam dosti, vrnem se domov,« je dejal eden.

»Meni je to premalo, grem naprej.«

Razdelila sta si zlato in rubina. Predno sta se razšla, reče tisti, ki je šel naprej:

»Bodi tako dober in nesi moji ženi moj delež.«

Brat je vzel in se vrnil domov. Bratovi ženi je dal zlatnike, rubina pa ne.

Čez tri leta se vrne drugi brat iz sveta in ker ni našel pri ženi rubina, je šel k bratu in rekel:

»Kam si dal rubin?«

»Tvoji ženi sem ga dal!« se je zlagal.

»Pravi, da ji ga nisi dal.«



»Laže! Gotovo ga hoče obdržati zase,« si je zamišljeval brat.

Ko je to slišal, je šel mož k ženi in jo pretepel. Žena je zbežala k sodniku in mu vse povedala.

Sodnik je poklical predse brata in vprašal prvega:

Vodoravno: 1. predvelikonočni čas, 4. poljski delavec, 8. član družine, 10. število, 11. okrajšana vprašalnica, 12. organ za vid, 14. okr. veznik, 15. večerni ali jutranji sij, 17. žensko ime, 19. se ga vedno radi spominjamo, posebno še, če smo v tujini, 21. naselje, 22. ima vsaka posoda, 24. število, 26. ni več cel, 29. ploskovna mera, 30a. brezhiben, 31. glej 29. vodoravno, 32. domača žival, nam daje puh, 34. obdobje, 35. gora na Koroškem, 36. žito.

Navpično: 1. kraj, kjer so njive, 2. glej 12. vodoravno, besedo postavi v množino, 3. povratno osebni zaimsek, 5. kvartaški izraz, 6.

»Povej po resnici, si dal bratovi ženi rubin?«

»Sem,« je odvrnil.

»Imaš priče?«

»Tako ti jih pripeljem,« je odgovoril, šel in najel prva dva človeka, ki sta bila voljna krivo pričati, ter ju pripeljal k sodniku.

»Žena ima rubin, pri njej ga išči!« je razsodil sodnik.

Ko je žena slišala to krivico, je zbežala naravnost k cesarju in se mu pritožila.

»Pripeljite oba brata in prič!« je ukazal cesar.

Ko so prišli, je vsakemu posebej dal kos voska in ukazal, naj naredi model rubina.

Brata sta napravila enaka modela, prič pa seveda ne.

Potem je poklical ženo in ji dejal:

»Napravi tudi ti iz voska model rubina!«

»Kako naj ga naredim, ko ga nikoli nisem videla.«

Ko je cesar to slišal, je poklical prvega brata in mu velel vrniti rubin, nato ga je skupaj z lažnima pričama dal izgnati.

(Indijska)

Za dobro voljo

Učitelj razlaga učencem o važnosti šolske naloge. Ko zapazi, da razposajeni Gregec prav nič ne posluša, ga urno vpraša:

»Gregec, kaj sem povedal sedaj? Na kaj moraš pri pisanju šolske naloge posebno paziti? Odgovori!«

Gregec odvrne jecljaje: »Pri — pri — pisanju nalo — naloge moram posebno paziti, da vi — vi ne opazite, kadar skrivaj prepisujem nalogo od svojega tovariša.«

je vzkliknila Svenšca in solze so ji stopile v oči.

Dobnik se je zganil. »Poštene in delavni ljudje ste, gotovo si boste kaj prihranili in si sčasoma pomagali na noge. Tako, jutri začnite s kopjo! Ko bom utegnil, pridem pregledat. Če me ne bo, pa se oglasite danes štirinajst dni doli v mestu.«

»Gospod, lahko se zanesete.« Svenšek je počakal trenutek, potem pa povedal, kar ga je težilo že ves čas. »Zaradi tiste sobe sem mislil... pa jo vzemite, se bomo že nekako stisnili. Ali ne, Neža?«

»Seveda se bomo, gospod! Nekam vendar morate, če pridete gor,« je Svenšca vneto pritrnila.

»Ne, ne,« je Dobnik živo odklonil, »kar imejte jo, bomo že nekako uredili. Tako, z bogom, Svenšek!« Segel je svojemu viničarju v roke; ko je hotel seči še viničarki, se je ta naglo sklonila in pritisnila na njegovo mehko roko svoje suhe ustnice. »Ne, ne!« je vzkliknil Dobnik in naglo umaknil roko, »saj sem vam rekel, da mi ne smete poljubljati rok!« Resno je končal: »Tega res ne maram!«

Svenšca pa, kakor da ga ni slišala, se je okrenila k otrokom pod kolarnico in jim zaklicala: »Pridite, otroci, in poljubite gosposku roko!«

Toda še preden so se otroci zganili, se je Dobnik poslovil in odhitel doli proti gozdu. Šele spodaj na razpotju, kjer je pred dvema urama pustil svaka, se je

NAGRADNA KRIŽANKA

žensko ime, 7. sem v stanju čakanja, torej... 9. ptič, ki budi zelo zgodaj kmetiča, ljubkovalna oblika, 12. dva različna samoglasnika, 13. vzklik, 15. predlog, 16. ad, 18. prislov, 20. konica, 22. ni poceni, 23. zaimsek, 24. medmet, tiho! 25. nakit, 27. kratica za aluminij, 28. vrsta pesnitve, 30. nastane tam, kjer se stikata dve ploskvi, 31. naplačila, 33. členek, 34. ev.

Izmed pravilnih rešitev bodo tri izžrebane in prejmejo reševalci lepe slovenske knjige kot nagrade. Da lažje ugodimo posameznim željam, prosimo, da pri rešitvi navedejo tudi starost.

Rešitve je treba poslati najkasneje do 12. aprila na naslov uredništva.

1	2	3	4	5	6	7
8			9	10		
11		12		13		14
		15			16	
17	18			19	20	
		21				
22		23			24	25
		26	27	28		
29	30		31			32
33		34				
35				36		

REŠITEV ZADNJE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. Dunaj, 5. upori, 9. ena, 10. moj, 11. as, 13. ar, 14. El, 15. ep, 16. val, 18. oviram, 23. kri, 24. Adam, 26. plot, 27. drat, 28. en, 30. op, 31. ko, 32. jek, 34. Ivan, 36. noči, 38. iva, 39. in, 40. mp, 42. av, 43. zrak, 46. kara, 48. Alpe, 52. dan, 53. dostop, 55. pod, 56. RN, 57. Ra, 58. LV, 60. li, 61. dim, 62. ara, 64. vraže, 65. hvali.

Navpično: 1. Drava, 2. ne, 3. Ana, 4. jaro, 5. umem, 6. pol, 7. oj, 8. izpit, 12. sad, 15. era, 17. la, 19. vp, 20. ilo, 21. ropi, 22. at, 23. kr, 25. mejnik, 27. Donava, 29. neon, 31. kava, 33. KČ, 35. vi, 37. imas, 41. prt, 43. zdrav, 44. ran, 45. an, 46. ko, 47. ao, 49. LP, 50. pol, 51. edini, 53. dame, 54. plah, 57. riž, 59. vrv, 61. da, 63. aa.

NAGRADE PREJMEJO

Izmed številnih reševalcev, ki so zadnjo nagradno križanko pravilno rešili, so bili izžrebani:

1. Kušej Milka, Celovec
2. Ratz Rudolf, Sveče
3. Niemetz Brigita, Plešivec

in prejmejo lepa knjižna darila, ki jih naj osebno dvignejo v uredništvu.

nik je položil listino pred Svenška in mu ponudil nalivno pero. Svenšek ga je vzel v tresočo se roko in se počasi podpisal, kamor je Dobnik pokazal. Nato se je podpisala še Svenška.

»Koliko dni ste imeli do zdaj,« je vprašal Dobnik, ko je spravil listino, prepis s svojim podpisom pa izročil Svenšku.

»Vsak dan smo delali, gospod. Rezali smo in čistili drevje. Nihče ni gledal na to, kdaj je začel, kdaj nehali. Opravili smo, kar je bilo potrebno. Koliko dni je bilo za vas, koliko za nas, ne morem povedati.«

»Naj bo, plačal vam bom po dva težačka od dneva, ko se je vršila dražba. Koliko delovnih dni je bilo?«

Svenšek je hotel nekaj reči, a Dobnik, ki je že potegnil iz žepa koledarček in začel računati, mu je namignil, naj ga ne moti. Ko je izračunal, je vzel iz denarnice stotak in nekaj drobiža. »Tu imate denar!« Nato je priložil denarju še droben zvezek. »Odslej boste v tole knjižico vpisovali težake. Poglejte, sēmle! Ob večjih delih lahko najamete tudi tuje delavce, tudi njihove dni boste vpisali. Vsako drugo nedeljo bo prišel kdo od vaju v mesto po denar, ali pa bom prišel jaz sēm gor. Tako, gotovi smo.« Da bi se rešil zadrege, se je naglo obrnil k vratom in zaklical: »Poglejmo, kako kaže letina!«

Najprej so si ogledali vinograd. Dobnik je šele zdaj videl, kako je velik in da leži

ves proti jutranjem soncu. Sredi njega so cvetele tri marelice in poživiljale vrste golih trt.

»Ali naj že jutri začnemo s kopjo?« je vprašal Svenšek, ko so se vrnili na sep. »Povsod že kopljejo.«

»Kar začnite,« je pritrnil Dobnik, »vsa dela opravite, kadar bo zanje čas, saj veste, kdaj in kako je treba. Zanesem se na vas.«

Dobnik si je še pred dnevi predstavljaj, kako si bo vse po vrsti ogledal, razgovoril se bo z viničarjem o gozdu, hiši, posebno pa o vinogradu: koliko je nabral pred letom in še prej, kakšno je vino, koliko je trt te, koliko one vrste, koliko je jablan, kakšne so hruške. Zdaj mu je zmanjkalo besed. Ogledal si je sadovnjak, ložine in del gozda, toda ne kot gospodar, marveč bolj kot gost, ki brez posebnega zanimanja sledi svojemu gostitelju. Ni mu ušlo, da se je vlekla za njimi procesija Svenškovihi otrok. Ko so si ogledovali vinograd, so se otroci skrivali za drevesi v sadovnjaku, ko so se spustili navzdol k ložinam, so prišli na sep in zrli k njim, ko so hodili po gozdu, pa se je Dobniku zdelo, da izza vsakega debelejšega debla oprezuje preplašen obraz.

Brez besede so se vrnili k hiši.

Preden je Dobnik našel primerno besedo, je spregovoril Svenšek s stisnjenim grlom: »Vidite, gospod, vse to sva imela!«

»Lahko bi živeli, če bi ne bilo dolgov,«

spomnil na Mundovo povabilo. Pomislil je trenutek in se še hitreje pogljal v dolino.

III.

Mundova sta se mislila šele na večer vrniti v mesto. Toda v razgovoru s Slaparjem, ki je imel — kakor je sam zatrjeval — »srečen dan«, jima je popoldan hitro minil. Ker se niso samo pogovarjali, marveč tudi pili, predvsem Slapar in Munda, so bile zvečer Mundove noge težke, da se ni mogel niti ganiti od mize. Slapar se je sprva jezil na Dobnika, da ni prišel ponj, tudi Munda je bil nejevoljen, saj je imel vrsto važnih navodil za svojega soseda; v vinu in živahnem razgovoru pa sta slednjič oba pozabila nanj. Šele pozno v noč se je Slapar odpravil. Zadnje ure je govoril skoraj samo še Mundovi, saj Munda je le ponavljal: »Da, da, to so naše Haloze, to je naš vinski raj. Tu žive dobri ljudje, tu rasto dobra vina. Da, da, Slapar, ne bo vam žal, da ste prišli v naše mesto. Lepo življenje boste imeli. Vina je pri nas dovolj, in kakšnega! Na zdravje! Pijte, izpijte!«

Mundova žena bi bila rada odšla v mesto. Toda Munda ni bil zmožen poti do Ilovca. Spremila je Slaparja do vrat. Po gričkah je bila razlita srebrna mesečina in od juga je rahlo pihalo. Vsa vroča je lovila komaj zaznavne pomladanske sapice. Slapar se ni mogel posloviti od mlade, lepe žene. (Dalje prihodnjic)

Preudarimo še enkrat!

Staro spoznanje, ki ga je treba vedno spet ponoviti, je, da so v našem kmetovanju proizvodni stroški skoraj pri vsakem pridelku previsoki. Izkupiček pri prodaji pridelkov nam ne pokrije stroškov proizvodnje. Vzrokov, ki so temu krivi, je seveda več. Od njih pa bi to pot še enkrat opozorili samo na tiste, ki jih kmetovalec sedaj spomladi lahko odpravi.

Položaj na trgu kaže, da mora biti smer tržne proizvodnje v naši živinoreji ta-le:

goveja živina za mleko, a za meso prašiči.

Za 1 kg prirastka na živi teži potrebujemo pri govedu toliko krme kot za proizvodnjo 8 litrov mleka. Govejo živino prodamo po 6 — 8 šil. za kg, za 8 litrov mleka pa dosežemo 12,80 šil. Ta izkupiček za meso lahko dosežemo samo še pri prašičih in tudi tam le, če bomo s pretežno domačo krmo opitali prašiče za poletno prodajo, za prodajo v času od junija do avgusta, ko cena zaradi tujskega prometa naraste.

Dokup beljakovinskih krmil v našem povprečju za krmiljenje goveje živine ni rentabilen. Prav tako nam je zaenkrat skoraj nemogoče poletno pitanje s krompirjem. Dovolj beljakovinskih krmil za molznice in dovolj škrobne krme pri pitanju prašičev pa sta predpogoj uspeha v govedoreji in prašičereji.

Za uspeh v govedoreji posejmo zato dovolj detelje in kjer le gre tudi lucerne. Istorako poskrbimo za izdaten pridelok prehodne zelene krme. Izdatno gnojenje z nitramoncalom rženi furi in drugi zeleni krmi ter na pregonskih pašnikih nam bo za poletni čas ustvarilo dovoljne množine beljakovinske krme. Močno kalifosfatno gnojenje detelji, lucerni in travnikom pa nam bo dalo dovolj izdatne krme za zimo, ki bo skupno s silažo dala kravam pozimi njihovi molzni sposobnosti odgovarjajočo krmo. Z višjimi in kvalitetno boljimi pridelki krme ne bomo samo znižali proizvodnih stroškov krme, temveč tudi proizvodne stroške mleka ter reje živine.

Za uspešno prašičerejo v prihodnjem letu pa sejmo ječmen, in kjer nas pridelki na splošno zadovoljijo, tudi koruzo. Pravilno gnojenje (na hektar za ječmen 300 — 400 kg fosfornih gnojil, 250 kg kalijeve soli in 100 kg nitramoncala, za koruzo pa poleg 40 — 60 voz hlevskega gnoja še 300 — 400 kg fosfornih gnojil in 250 kg kalijeve soli ter 250 kg nitramoncala v dveh obrokih) in dobro seme (pri ječmenu sorti Haisa in Isaria)

nam bosta povečala hektarski pridelok tudi za eno tretjino ter dala toliko ječmena, da bomo v prihodnjem letu ob primernem dodatku koruze in beljakovinskih krmil lahko brez krompirja opitali za sezono okoli 20 prašičev.

Ne pozabimo: Razvoj bo šel neizprosno preko nas, če naše rastlinske proizvodnje ne bomo uredili tako, da bo tudi omogočala višje donose v živinoreji.

bl.

Kako bomo sadili krompir?

Zadnji čas je, da podorjemo hlevski gnoj za krompir. Hvaležno nam bo z donosom poplačal, če mu bomo izdatno gnojili. In sicer mu bomo dali 60 — 80 vozov prepelega gnoja na 1 ha. Hlevski gnoj vsebuje sicer vse one hranljive snovi, ki so za rast in razvoj rastlin neobhodno potrebne; ker pa teh snovi za visoke hektarske donose ni dovolj, se moramo posluževati dodatnih, to je umetnih gnojil.

Na preorano njivo potrosite zato tudi še umetna gnojila in sicer pred brano. Zemlji, revni na apnu dajte tomaževe moke 500—600 kg in 400—500 kg kalijeve soli na hektar. Če pa zemlji apna ne primanjkuje, dajte namesto tomaževe moke isto količino superfosfata. Pri tomaževi moki pa moramo paziti, da se ne pomeša s hlevskim gnojem.

Rezanje gomoljev ne priporočamo. Oslabljeni matični gomolji ne more dati novi rastlini zaželjene življenjske sile, da se dobro ukorenini in razvije veliko listno površino.

Če pa primanjkuje semenja in debele gomolje ter smo prisiljeni rezati krompir,

Kaj naj vemo o varstvu rastlin?

(Nadaljevanje)

Deteljni rak

Spomladi opazimo na deteljišču prazna mesta. Pri odmrlih rastlinah vidimo na korenjači majhne črne trde bule. Napadeni rastlini so pričele gniti korenine in rastlina propada. Večinoma obvlada v tem primeru mnenje, da je deteljišče slabo prezimilo. Temu pa ni tako. Zato sejmo zdravo, dobro očiščeno in razkuženo seme. Napadeno deteljišče globoko preorjite, na napadeno površino pa vsaj 3 leta ne sejte detelja. Detelja naj ne gre previsoka v zimo, zato jo še v pozni jeseni lahko kosimo za krmiljenje naših svinj.

Pojalnik (Kleeteufel)

Kdo ne pozna pojalnika na deteljišču? Saj so nekatere njive skoraj v celoti napa-

Sicer smo od direktnega sejanja pese še oddaljeni, toda če jo hočemo sejati na malem prostoru za presajanje, bo že kmalu čas za setev. Zato ne bo odveč, če spregovorimo nekaj o izbiri sort.

Kakor izgleda, bodo na izbiri letos naslednje sorte: bela polsladkorna pesa danskega izvora, rdeča Eckendorfer in bela Eckendorfer (vse tri sorte po ceni od 20 do 22 šil. za kg); nadalje bomo lahko sadili tudi sorto Rosa Beta (cena 17.70 do 19.20), in kdor bi želel, tudi sladkorno peso, ki je pa predvsem pripravna za pridobivanje sirupa.

ga bomo rezali vsaj 10 do 14 dni pred saditvijo. V času do sajenja se bo rezano mesto posušilo in se tvorila na njem prevleka — koža, ki bo gomolj varovala pred gnitjem. Dobro je tudi, če rezani krompir potrosimo s pepelom.

Rano, v mrzlo zemljo sajen krompir je izpostavljen preveliki vlagi, bakterijam in glivicam v zemlji. Zaradi tega tak krompir počasi ali sploh ne kali in prične gniti. Na ta način potem nastanejo prazna mesta. Zato počakajmo s saditvijo, da se zemlja primerno ogreje. Pri saditvi grešimo, če sadimo gomolje pregosto in pregloboko. Vsaka rastlina ima odmerjen svoj življenjski prostor. Za nemoteno obdelavo naj bi bila razdalja brazd 60 — 65 cm, v brazdi pa 30 — 35 cm.

Krompir naj pride plitvo v zemljo. Najboljša globina je 4 — 6 cm. Pri tej globini lahko branamo krompirišče s česalom ali mrežno brano (Unkrautstriegel). Z branjem rahljamo zemljo, da se ne tvori skorja, hkrati pa sproti zatiramo plevel.

dene. Pojalnik je cvetlica, podobna sveči in umazano bele ali rumene do rjave barve. Včasih se pojavi tudi na lanu, konoplju, ali celo na sončnici. Pojalnik ne črpa hrane iz zemlje, temveč se prisesa s svojimi koreninami na rastlino — gostiteljico. Na zemljiščih, kjer primanjkuje apna, pojalnik ne more kaliti. Zaradi tega se močnejše pojavi na oni zemlji, ki je bila gnojena z apnom. Če krmimo deteljo, ki je močno napadena od pojalnika, živina pogosto dobi koliko.

Uporabimo zdravo in čisto seme. Če se pojalnik pojavi v manjši meri, bomo napadeno rastlino, predno pojalnik dozori, izruvali. Pri močnem napadu je najbolje, da deteljišče preorjemo. Gledati moramo, da ne prenašamo semena z zemlje na drugo njivo. Na napadani njivi detelje ne gojimo za 10 let.

Katero sorto pese?

Z ozirom na pridelok suhe snovi in hranil, se bomo jasno odločili za tiste sorte, ki nam dajo v tem pogledu najvišji pridelok. Na prvem mestu je po naših dosedanjih izkušnjah še vedno Rosa Beta, ki je na ilovnato-peščeni zemlji, pogojeni s 300 q hlevskega gnoja ter s 300 kg superfosfata in 250 kg kalijeve soli, dala donos 679 q, suhe snovi pa 71.3 q. Polsladkorna pesa ima sicer višji odstotek suhe snovi, vendar je dosegla v istem primeru zaradi nižjega donosa le 69 q suhe snovi. Eckendorfer pa je dosegla v istem primeru le 47.3 q suhe snovi.

Kakor vidimo iz teh primerov, prideta v ožjo odločitev bela polsladkorna pesa in Rosa Beta. Kjer imamo male kleti in pičlo delovne sile, se bomo odločili za belo polsladkorno, ki z manjšim pridelkom zahteva manj dela pri spravlanju, daje pa prilično isto množino suhe snovi kot Rosa Beta.

Vprašanje je tudi, komu bomo peso krmili. Hornich pravi: kravam masovno peso (Rosa Beta), prašičem pa peso z visokim odstotkom suhe snovi. To načelo velja še predvsem tam, kjer še ne pridelujejo silaže in kjer predstavlja pesa edino sočno in svežo krmo živine v zimskih mesecih.

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Zamuda pri sodnih razpravah

II.

Pri zadnji obrazložbi smo razpravljali o slučajih, če kdo zamudi razpravo, ker je imela železnica zamudo ali ker se je kolesarju, avtomobilistu ali motociklistu pripetila kaka škoda pri vozilih, s katero je treba vedno računati in se zato odpeljati precej časa prej, mogoče zaradi varnosti celo nekaj ur prej — pri železnici pač ne z zadnjim vlakom, ki prihaja po voznem redu šele tik pred razpravo, ampak že s prejšnjim.

Dogodek, ki ovira pravočasni prihod, mora biti neodvračljiv, to se pravi, če sem že prej vedel, da vozilo ni v redu, ali da ima železnica na tej proggi stalne zamude, bi se moral že prej ozirati na vse te okolnosti.

Je pa tudi mogoče, da pride vmes ali lastna bolezen, ali od otroka, od žene itd., da je moral povabljeni takoj po zdravniku, ali, da si sam ni mogel bolan pomagati. V tem oziru gre samo še za vprašanje, če je bilo vendarle mogoče poslati pravočasno zastopnika, ali advokata, če je advokatsko zastopanje predpisano (videli smo že, da pri prvih narokih pred deželno sodnijo to ne pride v poštev), ali pa koga drugega s pravilnim pooblastilom! Mogoče pa bi bilo tudi, da se sodnji nesreča od najbližje pošte telegrafira in telegrafično prosi za preložitev razprave, pa se mora to ponoviti takoj v posebni vlogi s koleki, seveda, če vsaj telegram prav pride.

Sicer se pa mora, kakor že omenjeno, najdalje 14 dni potem ko je zadržek odpadel, napraviti prošnja za vzpostavitev v prejšnji stan. V tej vlogi je treba natančno dokazati, da je bila ovira nepredvidljiva, da se torej s tem dogodkom prej ni moglo računati, da pa je bila tudi neodpravljiva, to se pravi, da se ni mogla zaščititi ali odvrniti (unvorhergesehen und unabwendbar). Že v tej vlogi pa je treba navesti tudi vse trditve in dokaze, s katerimi se hoče toženi braniti, ali kaj je hotel proti tožbi vse navesti.

Kakor rečeno: za vse trditve, tudi za vzroke zamude moramo navesti priče in druge dokaze. Ker to ni tako enostavno, je pač treba po vsaki taki zamudi takoj poiskati odvetnika, seveda ne tistega, ki zastopa nasprotnika, ali pa moramo s temi predlogami tako iti na sodnijo in tam vse obrazložiti.

Če se pa povabljenemu pripeti smrtna nesreča, morajo to naznaniti sorodniki in bo stvar počivala, dokler ni od sodnije imenovan pravni naslednik.

Omenil sem počivanje postopka. To nastane tudi tedaj, če nobena stranka ne pride k obravnavi, navadno zato, ker so se stranke poravnale. Počiva pa vsaka sodna zadeva tri mesece in se potem ponovno razpiše nova razprava, če ena stranka to zahteva in stvar še ni popolnoma rešena. V tem slučaju pa velja isto, kakor da bi se stvar znova začela in se zopet razprava ne sme zamuditi. Najbolje je torej od vsega začetka vse možnosti dobro premisliti, da se nobena razprava ne zamudi, na noben način pa prva razprava!

Z A G O S P O D I N J O I N D O M

Da bo naš dom snažen in lep

Topli sončni dnevi nam že naznanjajo pomlad. Našo hišo bo treba temeljito počistiti, saj je v mrzlih zimskih dneh ni smo mogle tako snažiti kot v drugih letnih časih, tako da se je nabralo v njej mnogo prahu. Spomladansko čiščenje naj bo popolno in se naj izvrši po vseh stanovanjskih prostorih, kakor tudi v vseh gospodarskih poslopih.

Pospravljanje naj se začne od zgoraj navzdol. Tudi na podstrežju je vse prašno in zamazano, zato tudi tja z metlo! Najprej zvlječemo vse zaboje, skrinje itd. na sredo podstrežja, ometemo pajčevino po vseh kotih, jih dobro pobrišemo z mokro metlo ali vlažno krpo, katero večkrat v vodi izplaknemo. Ko smo odstranili prah iz kotov in pajčevine s sten, postavimo zaboje, skrinje itd. nazaj, pometemo z mokro metlo vsa tla in še enkrat pobrišemo prah, pa smo gotove.

Sedaj se lotimo hiše, kamre, kuhinje, veže, shrambe, vse, prav vse bomo prečistile. Skrb za naše zdravje nam veleva, da se vsa notranjost hiše v začetku spomladi prebeli, ker se s tem uničijo morebitne bolezenske kali in pa ves mrčes. Najbolje je, da znosimo vse pohištvo, posteljnino in drugo na zrak, da se dobro presoneči in prežrači. Popraviti moramo tudi polomljene polknice in vrata ter vstaviti cele šipe na okna. Ko je hiša pobeljena, umijemo vrata in okna. Apno najlažje čistimo z oken in vrat s suho krtačo, nato pa madeže odstranimo s krpo, ki jo po-

makamo v domač kis. Nato začnemo z ribanjem tal, ki so precej zamazana. Najprej s toplo vodo ali pepelnatim lugom in krtačo, nato z mrzlo vodo, ki jo moramo pogostokrat izmenjavati. Zelo važno je, da tla čim bolj osušimo s suho krpo, le na ta način odstranimo vso umazano vodo in nam tla postanejo zares bela.

Kako zdravimo razparano volno

Kadar paramo volno, iz katere nameravamo znova plesti razne jopice, nogavice, rokavice, jo sproti navijamo na četrto do pol metra dolgo desko ali na noge narobe obrnjenega stola, tako da dobimo štreto. Prevežimo jo na nekaterih mestih, da se niti ne bodo zmešale, snemimo z deske ali nog in položimo štreto za nekaj minut v mlačno vodo. Nato obesimo volno na zrak, a ne na sonce in ne k ognjišču, da se posuši. Če pa je volna umazana, tedaj jo operemo v mlačni milnici in v prav tako mlačni vodi jo spiramo do čistega. Zadnji vodi pridenemo za barvasto volno kisa, za belo pa soli.

Važnost železa v hrani

Slabokrvni ljudje trpe zaradi pomanjkanja železa, ki je posebno važen za tvorjenje zdrave krvi. Odrasel človek ga potrebuje dnevno 15 miligramov. Žene za časa menstruacije 2 miligrama več, za časa nosečnosti pa ga morajo imeti dnevno po 20 miligramov. Naše telo izkorišča že-

Medtem ko se prebeljena notranjost hiše suši, prečistimo postelje, omare, kuhinjske police. Posteljnino dobro iztepmo in okrtajmo ter znosimo nazaj v hišo, preoblečemo postelje, na mizo pognemo prt in postavimo nanjo žopek pomladnih cvetic in naš dom bo kakor nov in bo slehernemu članu družine nudil prijetno zatočišče, kjer se bo odpočil in se navžil svežih sil in veselja do dela.

lezo v živilih v različnih množinah. Zato moramo vedeti, pri katerih živilih je ta izraba največja. Tako na primer preide vse železo, ki ga vsebuje sadje, v krvni obtok. V prvo vrsto spadajo marelice. Zelo dobro izkorišča telo tudi železo, ki je v korenju, zeleni in sladkorni melasi, ki jo pri nas kot živilo skoraj ne poznamo. Pri šunki izkoristimo le 15%, pri jetrih 70%, pri srcu pa 80%.

PRAKTIČNI NASVETI

Obleka in obutev mnogo dalje traja, ako je ne nosimo dan na dan, marveč če jo puščamo, da se prežrači in posuši.

*

Načeta šunka ali salama se ne posuši, če namažemo narezano mesto z nekoliko masti ali položimo nanjo rezino slanine.

*

Bolečine opekline hitro prenehajo, če opečeno mesto takoj namažemo z jajčnim beljakom, čisto mastjo ali oljem, da zrak ne more do opekline.

Reakcija ne neha z rovarjenjem

Nekaj novega prahu proti Jugoslaviji so svetovni reakcionarni krogi hoteli dvigniti v začetku tega tedna z objavo in razpihanjem Reuterjeve vesti, ki pravi, da je bil v nedeljo dostavljen v Beogradu nastanjenim inozemskim poročevalcem nek letak, ki poziva jugoslovansko ljudstvo v borbo »za demokracijo in socializem, proti mali skupini ljudi...« itd.

V letaku je med drugim baje napovedana ustanovitev neke »socialistične stranke«, na koncu pa vsebuje prošnjo na inozemske novinarje, naj letak po uporabi takoj uničijo, da ne bi prišel v roke oblastem, ki bi iz njega lahko sklepale od kod izhaja. Seveda so gotovi krogi iz tega takoj skonstruirali »domnevo«, da je za novim gibanjem iskati Djilasove pristaše.

Ni se čuditi, da so tudi v Avstriji vsi reakcionarni časopisi s »Salzburger Nachrichten« in »Kleine Zeitung« na čelu, strastno pograbili to vest in jo napihili do skrajnosti. Saj se reakcija in to po

vsem svetu, polagoma sama zaveda, da vse njene protijugoslovanske časopisne race in provokacije, ki jih je doslej uporabljala, pri demokratičnih množicah že zdavnaj ne vlečejo več. Zato skuša sedaj rovariti z neko »socialistično« opozicijo v FLRJ.

Da se skrivajo za omenjenim letakom dejansko inozemski krogi svetovne reakcije, so jugoslovanske oblasti, ki jim je letak vendarle prišel v roke — kljub značilni prošnji, naj ga uničijo — medtem namreč že nesporno ugotovile. Da letak izvira iz inozemstva in da niti ni mogel biti sestavljen od katerega koli Jugoslavana, so dognali strokovnjaki že po samem slogu in jezikovnih netočnostih, ki jih niti najprimitivnejši Jugoslovani ne more zagrešiti.

Po vsem tem je sklepati, da je letak nujno bil le lansirana vest, ki naj bi napravila zmedo med jugoslovanskim ljudstvom, ki takim racam reakcije pa nikdar ne bo nasedlo.

Dvomljiv uspeh zapadnonemškega kanclerja Adenauerja

Kot druga zapadnoevropska država po Nizozemski je zaključila Zapadna Nemčija ratifikacijo pogodbe o Evropski obrambni skupnosti. Zvezni predsednik Heuss je podpisal v ponedeljek zjutraj po nemškem parlamentu sprejete zakone, s katerimi je bil dan pristanek k pogodbi o Evropski obrambni skupnosti in k Generalni pogodbi med zapadnimi vesilami in Zapadno Nemčijo. V torek pa je podpisal še ratifikacijske listine, ki jih bodo v kratkem, pravijo, da še ta teden, založili v Parizu.

Nedvomno je to nek uspeh zapadnonemškega kanclerja Adenauerja, ki je usmeril vso svojo politiko na Evropsko obrambno skupnost, in to ne glede na težave, na katere naletava le-ta v pariških političnih krogih, ki terjajo najprej rešitev posarskega vprašanja, preden se sploh hočejo baviti z Evropsko obrambno skupnostjo. Adenauer se v svoji politiki tudi ni oziral na socialistično opozicijo v Nemčiji, ki je vedno navaiala tehtne pomisleke proti tej politiki. Saj niti v lastni vla-

dni koaliciji nima absolutne zaslombe za svojo »evropsko smer«, kajti tudi tu gotovi krogi zahtevajo, da se preveč ne omalovažuje posarsko vprašanje, v katerem je, izgleda, Adenauer glede evropeizacije Posarja pripravljen na nekatere koncesije Francozom. Ti krogi pa pravijo, naj bi odgovorni državniiki »najprej evropeizirali Evropo, a potem šele Posarje«.

Čeprav Evropski obrambni skupnosti morda lahko pripišemo tudi nekatere dobre strani, bo vendar držala trditev zapadnonemških socialistov, da za interese Nemčije, celotne Nemčije namreč, odnošno njene združitve, kar bi morala biti prvenstvena naloga nemške politike, pogodbe, ki so bile pravkar ratificirane s strani zapadnonemškega parlamenta, predstavljajo le oviro na taki poti. Iz tega sledi, da je Adenauerjev tozadevni uspeh dejansko le uspeh njega samega, in njegove Krščansko demokratske unije, za koristi celotne Nemčije pa je tak uspeh res precej dvomljiv.

KRAVARICO ALI KRAVARJA
iščen: za moderno urejen hlev, 8 krav in nekaj mlade živine. Izdatna hrana ter lepo stanovanje. Dobra plača po dogovoru. — Ponudbe na upravo lista.

Mala vojna med Izraelci in Arabci se nadaljuje

V petek minulega tedna so egiptski vojaki streljali na izraelsko patroljo, pri čemer je bil en izraelski vojak ranjen, drugi pa je izginil. Dan navrh je sporočila izraelska vlada, da je bil v bližini Jeruzalema ubit neki izraelski državljani, na katerega so streljali preko jordanske meje.

Temu nasproti pa trdi jordanska vlada, da so le izraelski vojaki streljali na jordanske kmete in da so se Jordanci samo branili, da pa žrtev sploh ni bilo: razen tega dolži Izrael, da se njegova letala vedno spet pojavljajo nad jordanskim ozemljem. Spet drugo sporočilo iz Tel Aviva pravi, da je sporočil izraelski vojaški zastopnik, da se je v soboto pripetil še en incident na meji, ko so jordanski vojaki z avtomatskim orožjem napadli izraelsko obmejno stražo.

Najhujši sporad med Izraelom in Jordanom v teku zadnjega razvoja »male vojne« med Izraelci in Arabci pa se je dogodil — kakor poročajo telegrafске agencije — o polnoči od minule nedelje na ponedeljek. Baie je okoli 200 izraelskih vojakov napadlo malo jordansko vas v bližini Berlehema, nobilo deset Jordancev in jih ranilo 17. Šele po intervenciji jordanske vojske so se izraelski vojaški spet umaknili preko meje. Jordanska vlada je nato vložila protest pri Varnostnem svetu OZN, izraelska vlada pa je zahrevala takoj sklicanje mečane komisije OZN za premirje, katero je bila nedavno zapustila.

Tu si stojita nasproti dva svetova, ki ne najdeta pomiritve med seboj; deloma gotovo tudi zato ne, ker se v teh trenjih križata večstoletni, a danes propadajoči britanski in vsiljujoči se ameriški vpliv na Srednjem vzhodu.

Vlaki na progi Celovec-Pliberk vozijo čez novi most

Pretekli petek je generalni direktor avstrijskih zveznih železnic, minister n. r. Übeleis, ob primerni slovesnosti izročil novi železniški most čez Dravo in Krko pri postaji Tinje-Kamen svojemu namenu. Močna jeklena konstrukcija mostu se v dolžini 240 metrov vije čez obe vodi. Novi most je položen na tri močne betonske stebre ter leži znatno višje kakor je bil prejšnji, predvsem pa mnogo višje, kakor pomožni leseni most, ki je domalega eno desetletje vezal Podjuno s koroškimi glavnim mestom.

Prejšnji most so zgradili leta 1863, v času, ko je privatna družba južne železnice pričela z gradnjo proge Maribor—Franzenfeste. Leta 1891 so most okrepili, ker je promet na tej progi vedno bolj naraščal. Prvi most so tik pred koncem druge svetovne vojne razdejale zavezniške bombe. Madžarski pionirji, zasedbene sile ter železniška uprava so zgradili kot provizorij lesen pomožni most, da so tako vzdržali železniški promet na progi Celovec—Pliberk. Talna gradbena dela je izvedla tvrdka Hitz iz Celovca. Dela so bila naporna, kopali so dvanaest metrov globok temelj, kjer so imeli velike težkoče z deročo vodo. Poleg tega so naleteli na neeksplozivno granato, ki so jo morali z veliko previdnostjo odstraniti. V vodi so našli tudi množine drugega orožja in vojnega materiala, katerega so vojaki ob umikanju zmetali v Dravo. V začetku poletja 1953 so bili temelji dogotovljeni in tvrdka Wagner-Biro-akcijska družba je pričela z montažo.

V torek pred otvoritvijo so preizkusili vzdržnost mostu. Z uporabo vseh tehničnih pripomočkov in s sodelovanjem strokovnjakov so prevozile most tri težke lokomotive in garnitura z dvajsetimi vagoni, kar vse je doseglo težo okoli tisoč ton.

V novi most so zgradili 2400 kubičnih metrov betonskega in kamenege zidovja. S položitvijo novega mostu je dosežena samoumevno večja brzina.

Ob okrasitvi področja mostu z avstrijskimi in koroškimi zastavami je na dan otvoritve najprej zaigrala železniška godba, medtem pa je prezident železniške direkcije Beljak, dvorni svetnik dr. Weiss, slavnost otvoril ter pozdravil navzoče osebnosti, med temi zastopnika Jugoslavije, svetnika poslaništva Dušana Bravničarja, zastopnika Italije Cav. Banoldija, zastopnika deželne vlade namestnika deželnega glavarja Krassniga in Ferlitscha, deželna svetnika Scheiberja in Raderja, državna poslanca Roma in Steinerja, zvezna svetnika Herka in Simo ter številno občinstvo iz okolice. Šolarji iz Mohlič so pod vodstvom učitelja Thalerja zapeli, nato pa je gradbeni ravnatelj generalne direkcije avstrijskih zveznih železnic iz Dunaja, dipl. ing. Liebsch, podal pregled gradbene zgodovine novega mostu. Zastopnik grad-

bene tvrdke Hitz je orisal težkoče, ki so bile združene z graditvijo mostu, nato pa se je zastopnik tvrdke Wagner & Biro zahvalil avstrijski zvezni železnici kot delodajalki za izgradnjo novega mostu. Spomnil se je tudi 25-letnega delavca Hermana Ruppacha iz Grabštanja, ki je pri delu moral žrtvovati svoje življenje.

Za koroško deželo je spregovoril namestnik deželnega glavarja Krassnig ter se je zahvalil vsem, ki so z razumom in dlanjo sodelovali pri obnovi po razdejanjih, ki jih je povzročila nepotrebna vojna. V svojem nagovoru je naglasil, da novi most ne veže samo Spodnjo in Zgornjo Koroško ter ni pomemben samo zaradi gospodarske povezave med obema deloma dežele in prebivalstva, temveč naj novi most služi tudi mirnemu prometu in dobremu sožitju med obema narodoma. Mostovi naj povezujejo tudi narode in države.

Nazadnje je spregovoril generalni direktor zveznih železnic, minister n. r. Übeleis, ki je med drugim omenil, da so od leta 1945 izgradili v Avstriji že mnogo razdejanjih mostov, kolodvorov, položili so več prog in močno razširili vozni park. Čeprav, tako je izjavil, novi most ne leži na veliki prometni liniji, so ga kljub temu zgradili in je s tem pokazala zvezna železnica nekako osebno razmerje s spodnjim delom Koroške. Nato pa je prerezal preko mostu razpeti trak in je s tem aktom odprl most, ki je stal 10 milijonov šilin-

Prikaz embalaže na koroškem velesejmu

Sporazumno z zvezno zbornico obrtnega gospodarstva, zavodom za pospeševanje gospodarstva ter s sodelovanjem zavoda za pospeševanje gospodarstva na Koroškem, bodo prikazali na koroškem velesejmu tudi del iz področja embalaže, ki je bila razstavljena na dunajskem pomladanskem velesejmu. Na koroškem velesejmu, ki bo od 5. do 15. avgusta 1954, bo predvsem prikaz embalažnega materiala iz surovine les. To razstavo bo priredila evropska razstavna služba ter bo zanimiva slika sodobnih metod zapakovanja.

Letošnje šolske počitnice

Zvezno ministrstvo za pouk obvešča o terminih letošnjih šolskih počitnic. Po tej odredbi bodo velikonočne počitnice v šolskem letu 1953/54 od cvetne nedelje do vključno torka po veliki noči. Binkošne počitnice bodo od sobote pred binkošti do vključno prihodnjega torka. Glavne počitnice se bodo pričele na Dunaju, v Nižji Avstriji in na Gradiščanskem v ponedeljek, dne 5. julija in bodo končale v soboto, dne 4. septembra. V ostalih zveznih deželah bo začetek glavnih počitnic v ponedeljek dne 12. julija ter se bodo končale v soboto 11. septembra. Začetek novega šolskega leta 1954/55 bo tedaj dne 6. oziroma 13. septembra 1954.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 6.05 Jutranja glasba — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 in 11.00 Šolska oddaja — 11.20 Pozdrav za mesto in deželo (razen poned.) — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 15.00 Šolska oddaja — 17.05 Zabavni koncert.

Poročila dnevno: 5.50, 6.45, 7.45, 12.30, 16.50, 19.45, 22.00, 24.00.

Sobota, 3. april:

8.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 10.45 Veder dopoldne — 14.15 Zeli si kaj! — 15.30 Iz vseh dolin zveni — 16.15 Šlagerji — 20.00 Operetni koncert.

Nedelja, 4. april:

7.05 S pesmijo pozdravljamo in voščimo — 8.00 Kmečka oddaja — 8.10 Podeželske melodije — 10.00 Maša — 14.00 Rožanski lovec — 14.45 Pozdrav zate — 16.15 Otroška oddaja — 18.00 Kličemo družino! — 19.55 Športna poročila — 20.00 Opera — Prodana nevesta.

Ponedeljek, 5. april:

10.45 Iz ženskega sveta — 14.30 Slov. poročila in objave. Za vesel začetek tedna — 20.00 Specielno za vas! — 21.30 Literatura v ponedeljek.

Torek, 6. april:

14.30 Slov. poročila in objave. Zdravniški vedež: Škodljivost nenaravne hrane — 15.30 Za ženo in družino — 18.30 Zbori in solisti pojejo in igrajo — 20.00 Veter pihlja.

Sreda, 7. april:

10.45 Iz ženskega sveta — 14.30 Slov. po-

ročila in objave. Za ženo in družino — 20.00 „... in zdaj igra Pepi Naar!“ — 20.45 Nemška pesem.

Četrtek, 8. april:

10.45 Veder dopoldne — 14.30 Slov. poročila in objave. Koroške pesmi poje in igra Miro Kernjak — 18.45 Kmečka oddaja — 20.00 Nemški humor — 21.00 Igrajo plesni orkestri.

Petek, 9. april:

10.45 Za dom — 14.30 Slov. poročila in objave. Za naše male poslušalce — 16.25 Pravljica — 18.45 Kmečka oddaja — 20.00 Pesnitve — 21.40 Šlagerji.

RADIO LJUBLJANA

Sobota, 3. april:

12.15 Cicibanom — dober dan — 13.45 Za pionirje — 14.20 Slovenske narodne pesmi — 16.00 Kulturni pregled — 17.30 Okno v svet — 18.20 Ljudsko-prosvetni obzornik — 20.00 Pisan sobotni večer.

Nedelja, 4. april:

8.15 Domače pesmi — 12.00 Oddaja za Beneške Slovence — 14.00 Otroška predstava — 15.45 Radijska igra — 17.10 Zeleni ste — poslušajte — 19.00 Radijski dnevnik — 20.00 Opera — 21.15 Lepe melodije.

Ponedeljek, 5. april:

12.20 Nekaj za ribiče — 13.45 Za mlade pevce in godce — 14.45 Z harmoniko v veseljem ritmu — 15.30 Šolska ura za nižjo stopnjo — 18.30 Zdravstveni nasveti — 18.40

Umetne in narodne pesmi — 20.00 Radijska univerza: Nemška kmečka vojna.

Torek, 6. april:

11.00 Šolska ura — 13.45 Nove knjige — 17.15 Pisan spored slovenskih narodnih pesmi — 18.00 Športni dnevnik — 20.10 Iz jugoslovanskih oper.

Sreda, 7. april:

12.20 Nasveti za dom — 13.45 Za pionirje — 15.30 Šolska ura za višjo stopnjo — 17.15 Za prijetno popoldne — 20.00 Radijska igra: Deseti brat.

Četrtek, 8. april:

12.15 Cicibanom — dober dan — 13.45 Iz znanosti in tehnike — 15.30 Glasbeni mozaik — 18.30 Družinski pogovori — 18.40 Zabavni zvoki — 20.00 Kulturni pregled — 20.15 Za prijeten večer — 21.00 Igra Kurt Edelhagen.

Petek, 9. april:

12.00 Igra godba na pihala — 12.20 Kmetijski nasveti — 13.45 Za pionirje — 14.05 Za vsakogar nekaj — 15.30 Umetne in narodne pesmi — 15.50 Modni kotiček — 16.00 Zeleni ste — poslušajte — 17.50 Domače aktualnosti — 18.25 V vselem ritmu — 18.25 Jezikovni pogovori — 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.00 Iz sodobne književnosti.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 16-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenturt, 2. Postschließfach 17.